

Az EUB C-26/13. sz. alatti Kásler-ügyben hozott ítélete és az arra adott kúriai válasz

I. A Kásler-ügy megindítása előtti nemzeti joggyakorlat kérdései a 6/2013. PJE határozat szemszögéből

Saját praxisom első ügyei már 2008-ban megkezdődtek, ugyanis a családom 2006-ban és 2007-ben kapott fogyasztói kölcsönt azon családi ház felépítéséhez, melyben maga az ügyvédi iroda is később helyet kapott.

A magyar jog a kölcsönszerződésekre az alábbi magánjogi szabályozást tartotta irányadónak:

rPtk. 522. § (1) **Bankhitelszerződéssel** a pénzüintézet arra vállal kötelezettséget, hogy jutalék ellenében meghatározott hitelkeretet tart a másik szerződő fél rendelkezésére, és a keret terhére - a szerződésben meghatározott feltételek megléte esetén - kölcsönszerződést köt, vagy egyéb hitelműveletet végez.

(2) A bankhitelszerződés érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

rPtk. 523. § (1) **Kölcsönszerződés** alapján a pénzüintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2) Ha a hitelező pénzüintézet, - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - az adós kamat fizetésére köteles (bankkölcsön).

A kölcsönszerződésnek a hitelszerződés quasi előszerződése, hiszen a hitel alapján csak a hitelezőt terheli kötelezettség, az adóst nem, maga a kölcsön igénybevétele teremti meg az adósi kötelezettséget a szolgáltatott kölcsön visszafizetésére. A Kúria 6/2013. PJE döntése a két jogügyletet gyakorlatilag egybe is mossa majd.

A problémát tetézi, hogy a folyósítás feltételeként az adósi kötelezettségvállalást közjegyzői okiratba kellett foglalni, mely során a hitelező által megszövegezett, a közjegyző által minden aggály és kritika nélkül közokiratba foglalt fogyasztói nyilatkozat olyan tartozást ismerttetett el, mely a közokirat keltekor még nem állt fenn, hiszen ez volt a banki szolgáltatás előfeltétele.

Az un. deviza alapú szerződés jogi fogalmát nem ismerte a magyar jog, annak hagyományai a jogtörténetben keresendő, így mellékelem az e tárgyban még 2017.06.26. napján keletkezett.

*Az EUB C-260/18. sz. alatti Dziubak-ügyben hozott ítélete végül is beazonosította, egyértelműsítette az ilyen szolgáltatás lényegét – indexálási mechanizmus – azonban a **Kúria 6/2013. számú PJE határozata** egy olyan jogi szemléletet idéz fel, ahol a fogyasztóvédelem még nem létezik.*

1. **A deviza alapú hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződések** (a továbbiakban: deviza alapú kölcsönszerződések) **devizaszerződések**. A felek a hitelezőnek és az adósnak a kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozták meg (kirovó pénznem), és azt mindkét fél forintban volt köteles teljesíteni (lerovó pénznem). E szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig a csökkenését eredményezi.

Ez számomra annyit jelent, hogy valójában tényleg nincsenek olyanok, hogy deviza alapú szerződések, avagy devizában nyilvántartott szerződések. Vannak továbbra is a jogalkotó által megszabott kategóriák, azaz a forint kölcsönök és a deviza kölcsönök. A Kúria az általa ismert szerződések szövegéből – a szerződő felek akaratának, azaz a kötelelemkeletkeztető jogi tények ismeretének teljes hiányában – kiindulva mondta ki azt, hogy az a szerződés, melyet a szolgáltatók így neveztek el, ha és amennyiben egy ilyen szerződés létrejött, az valójában deviza kölcsönszerződés.

*Hibázik a Kúria azonban akkor, amikor nem egyértelműsíti, hogy egy formál szerződés, egy szerződéstípusról van szó, melyet tartalommal ki is kellene tölteni, ha ilyen szerződés létrejött, akkor kell ahhoz olyan szerződő fél is, aki **ezt akarta** és nem mást¹. És itt kellene visszakanyarodni Brósz Róberthez római jogi professzor egyetemi tankönyvéhez,*

A pandektisták kapcsán olvasható a tankönyvben az, hogy a jogügylet lényegében joghatásra irányuló akaratnyilvánítás. A pandektajog – fogalmaz tehát a szerző – „a jogügyleteket az akaratkijelentésre építette fel. A következő lépést az volt, hogy az akaratkijelentést is felbontotta két elemre: a belső akaratelhatározásra és annak külső kijelentésére. A jogügylet értelmezésénél tehát mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, hogy mi volt a felek ügyleti akarat, szándéka. Ha a nyilatkozat többféle lehetőséget engedett, vagy eltért az akaratától, kérdésessé vált, hogy az akarat vagy a nyilatkozat irányadó-e. Ebben a kérdésben két irányzat alakult ki. Az egyik felfogás szerint az ügyleti akaratot tartotta lényegesebbnek, s a nyilatkozatot csak mint annak hordozóját tekintette (akarati elmélet). A másik felfogás a forgalmi élet követelményeinek figyelembevételével az ügyleti nyilatkozatot helyezte előtérbe, még akkor is, ha ettől az ügyleti akarat eltér, vagy ha az teljesen hiányzik is (nyilatkozási elmélet). A pandektisztika a XIX. század burzsoá áruviszony fejlődésének és individuális-liberális felfogásainak megfelelően általában az akarati elmélet mellett döntött.”

A két említett elmélet mellett utat tört magának az un. bizalmi elmélet is, mely a fent említett két elv között áll, de jóval közelebb a nyilatkozási elvhez. Hazánkban a kodifikáció inkább a nyilatkozási elmélet mellett tört lándzsát, és itt érdemes hivatkozni Szász-Schwartz Gusztáv akarati elvet támadó érvelésire. A bizalmi elv egyértelműen a

¹ A magyar kötelmi jog a nyilatkozási elv talaján áll, azonban az akarati elv két szinten törli át ezt:

rPtk. 207. § (1) A szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A másik a szerződéskötési autonómia elve, melyre Kokott főtanácsnok is több ízben utalt.

társadalmi-gazdasági viszonyok fejlődésének termékeként jelentkezett, ám a bizalomnak is volt határa, így alkalmatlanná vált az elmélet alkalmazhatósága akkora, amikor a nyilatkozatok formálissá váltak, mint a ráutaló magatartás, a szerződéses blanketták alkalmazhatósága, avagy a szerződéskötési kötelezettség megvalósulása estében.

Látható, hogy a mai nemzeti jogunk is vegyesen alkalmazza az elméletek alappilléreit, ám azt is észre kell venni, hogy a gyakorlati ellentmondások feloldása helyett a jogalkotó csak újabb jogelméleti buktatókat helyez el a jogforrásokban.

2. **A deviza alapú kölcsönszerződés mint szerződéstípus önmagában amiatt,** hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, **nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra és nem színlelt szerződés.** A szerződési terheknek a szerződés megkötését követő – előre nem látható – egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia.

Azaz „végy egy ilyen szerződéstípust, és vizsgálj meg” alapon szemlélve igaz van a Kúriának, pusztán azért, mert az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem lehet érvénytelen. Miért? Nyilván azért, mert az ilyen szerződésekre vonatkozóan a Kúria deklarálta, hogy a törvénykezés során ezeket devizaszerződéseknek kell tekinteni. Márpedig a deviza kölcsönszerződés esetén nyilvánvalóan az adós nyilván viselni köteles az árfolyamkockázatot.

Fentiekhez képest a Kúria álláspontjának indokolásának releváns része így hangzott:

„A deviza alapú kölcsönszerződések elterjedésekor jogszabály nem határozta meg a deviza-alapú kölcsön fogalmát,…”

„Megállapítható tehát, hogy a jogszabályok igen következetlen megnevezéseket használtak a konstrukció elnevezésére, és az egyes jogszabályok részben eltérő módon definiálták a deviza alapú kölcsönt.”

Azaz kijelenthető, hogy a kötelmek keletkezését követően megszületett jogi, jogszabályi definíciók visszamenőlegesen nem minősíthetnek egy jogviszonyt. Azt már nem teszi hozzá a Kúria, hogy a szerződő felek valós, tényleges akaratnyilvánítása ismeretének hiányában csak elméleti jelleggel, formálisan lehetséges arról beszélni, hogy a felek mit és miként cselekedtek, és annak mi lett a joghatása.

„Akár hitelszerződésnek, akár kölcsönszerződésnek nevezték a jogszabályok vagy a felek a jogviszonyukat, az adós olyan konstrukcióban szerezte meg idegen pénz időleges használatának a jogát, amelyben a kirovó és a lerovó pénznem eltér. Ez azt jelenti, hogy a felek a pénztartozást úgy határozzák meg, hogy az adós az esedékességkor annyit fog forintban fizetni (leróni), amennyi megegyezik a szerződésben tipikusan svájci frankban, euróban, jenben kirótt pénztartozással.”

Itt kell megjegyeznem, hogy ez a kirovó és lerovó pénznem valahogy nem stimmel. Elsőként Róna Péter közgazdász reagált a Kúria álláspontjára:
http://www.nol.hu/velemenyt/20140102-a_kuria_jogegysegi_hatarozatarol?ref=ss

Az 1929-es válság a többi között arra a felismerésre vezetett, hogy a pénzügyi kockázatok nem egyneműek, dinamikájuk, tulajdonságaik eltérnek egymástól, ezért arra kell törekedni, hogy egy adott pénzügyi eszköz csak egyféle kockázatot tartalmazzon.

A kockázatok összekeveréséből fakadó katasztrófának iskolapéldája a devizaalapú kölcsön, amely a kölcsönt és a határidős devizaügyletet ötvözi. A két, egymástól teljesen eltérő jellegű ügylet összehasonlása egyszerre teszi lehetetlenné a kölcsönhöz fűződő hitelkockázat felmérését – hiszen nem lehet tudni, hogy az árfolyam változása miatt az adós mennyivel fog tartozni, azaz a törlesztés jövedelmének mekkora hányadát fogja igényelni – és a kölcsön hosszú futamidejével a beépített árfolyamkockázat lezárását. Egy öt-, tizenöt vagy húszéves futamidejű devizakockázatot nem lehet lezárni. A devizaalapú hitel vagy kölcsön tehát egy kezelhetetlen kockázat megtestesítője. Nem is érthető, hogy a bankok hogyan tettek eleget a hitelintézeti törvény 78. § (1) cikkének, miszerint „A hitelintézetnek... meg kell győződnie a szükséges fedezetek, illetve biztosítékok meglétéről”. A Kúria határozata erre a kérdésre nem ad választ.

Fontos kiemelni, hogy a kezelhetetlen kockázat nemcsak a devizaalapú adókat, hanem az egész nemzetgazdaságot destabilizálta. A monetáris politika beszorult egy egyébként ésszerűtlen kamatpolitikába, amelynek egyedüli funkciója – az inflációra való hivatkozás ellenére – a devizaalapú hitelek bedőlését elkerülő árfolyam fenntartása volt. Azok a vállalkozások, amelyek devizaalapú kölcsönt vettek fel, nem tudtak további hitelhez jutni, hiszen hitelbírói képességük kiszámíthatatlanná vált, a devizaalapú kölcsönök bedőlését elkerülő kamatpolitika pedig kitermelhetetlen szintre emelte a forintkamatokat. A bankok hitelezőképessége befogyott, mert a betét/hitel-mutatójuk a devizaalapú hitelezés iránti szenvedély és az árfolyam alakulásának befolyása alá került. Bár a politika és a közbeszéd a megszorítások okát egyértelműen a költségvetés krónikus hiányának tulajdonítja, a devizaalapú hitelek káros makrogazdasági hatásának elmaradt felismerését mi sem bizonyítja ékeesebben, mint az, hogy a Kúria a pénzügyi rendszer stabilitásának biztosítására hivatott hitelintézeti törvényt figyelembe se vette.

Mivel a pénzügyek veszélyes üzem, a magyar törvények – mint a fejlettebb országokéi – szigorúan tiltják az olyan ügyletek kivitelezését, amelyekre a pénzügyi közvetítőnek nincs törvényben rögzített jogosítványa. Egy bank nem köthet fogadást a lóverseny kimenetére, nem finanszírozhat piramisjátékokat stb., mert a törvény ilyen irányú jogosítványt nem tartalmaz. A Kúria tehát szembemegy a hitelintézeti törvény alapjaival, amikor azt állítja, hogy „jogsabályi tilalom hiányában a felek szabadon határozhatják meg a kirovó pénznemet (szabad számolás elve)”. A banknak nincs joga, hogy szabadon határozza meg, milyen szerződést köt, mert csak olyant köthet, amilyenre fel van jogosítva. A hitelintézeti törvény 3. § (1) cikke rögzíti, hogy „a pénzügyi szolgáltatás a következő tevékenységek üzletszerű végzése forintban, illetőleg devizában, valutában... b) ...pénzkölcsön nyújtása”, amit a bank kizárólag írásos kölcsönszerződéssel végezhet, és ami a 3. § (4) cikk szerint „kizárólag az MNB e törvény alapján kiadott engedélyével végezhető”. A bank tehát csak kölcsönszerződésbe foglalt hitelt nyújthat.

A Kúria elismeri, hogy „a devizaalapú kölcsönszerződések elterjedésekor jogszabály nem határozta meg a devizaalapú kölcsön fogalmát”, azt csak az elterjedést követő kormányrendeletek alapján lehet behatárolni. Mivel a hitelintézeti törvény csak az abban megnevezett „tevékenységek üzletszerű végzését” engedélyezi, értelemszerű, hogy a törvény nem jogosíthatja fel a bankokat olyan szerződések megkötésére, amelyek a törvény számára a szerződés megkötésekor ismeretlenek voltak. A szabad szerződés elmélete tehát nem alkalmazható, mert az egyik félnek, a banknak, nincs szabad szerződési joga. A Ptk. 200. § (1) cikke, amely szerint – a Kúria megfogalmazásában – „a felek a szerződés tartalmát szabadon állapíthatják meg, a szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akaratral eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja”, nem alkalmazható, mert a hitelintézeti törvény nem jogosítja fel a bankot a szerződés tartalmának szabad megállapítására. Arról pedig, hogy az engedélyezett pénzkölcsönnyújtást magában foglaló kölcsönszerződés miből kell hogy álljon, a Ptk. XLIV. fejezetének (A bank- és hitelviszonyok, 1. A hitel- és a kölcsönszerződés) 523. § (1) cikkében a következőképpen rendelkezik: „Kölcsönszerződés alapján a pénzügyintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüsszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.” A bank számára engedélyezett pénzkölcsön tehát az a „meghatározott pénzüsszeg”, amelyet a bank az adós „rendelkezésére bocsát”. Mivel a cikk szövege szerint a „meghatározott összeg” nem lehet más, mint a rendelkezésre bocsátott összeg, az adós pedig a meghatározott összeget köteles visszafizetni, a kölcsön összege és pénzneme lehet forint (ha az adós azt kapott), és lehet deviza (ha az adós azt kapott), de nem lehet más, mint a rendelkezésére bocsátott összeg és pénznem.

A fentiekből fakadó következtetést a Kúria a Ptk. a Pénztartozás, A kamat címet viselő 231. § (1) cikkében foglaltak és az arra épülő kirovó/lerovó elmélet segítségével próbálja megkerülni. Itt a Kúria érvelésében és

fogalmazásában egyaránt Gárdos István és Nagy András a bankszövetség folyóiratának készített tanulmányából (Hitelintézeti Szemle, 2013. XII. évfolyam, 5. szám) merít. A szerzők, mint a Kúria, hallgatólágosan elismerik, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés nem felel meg a Ptk. 523. §-ának, de szerintük ez nem számít, mert „a devizahitelek sajátos problémái... nem válaszolhatók meg önmagában a kölcsönszerződés szabályai (azaz a Ptk. 523. §-a – a szerző) alapján”, mert azt felülírja „a pénztartozás általános fogalma és szerkezete”. E „fogalom” pedig a Ptk. 231. § (2) cikkében található, amely szerint „Más pénznemben vagy aranyban meghatározott tartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam (ár) alapulvételével kell átszámítani”. „Más”, mint mi? A Ptk. 523. §-a nem ad lehetőséget arra, hogy a pénztartozás „más pénznemben” legyen meghatározva, mint a rendelkezésre bocsátott pénzösszeg pénzneme, és a hitelintézeti törvény nem jogosítja fel a bankokat arra, hogy a Ptk. 523. §-ától eltérő tartalmú kölcsönszerződést kössenek, mert a hitelintézeti törvény a bankokat csak kölcsönszerződések megkötésére jogosítja, a kölcsönszerződés fogalmát pedig kizárólag a Ptk. 523. §-a tartalmazza. A Kúria valójában a Ptk. 231. §-át a Ptk. 523. §-ának a megsemmisítésére alkalmazza, és ezzel romba dönti a hitelintézeti törvény talapzatát.

Egyébként a kirovó/lerovó megkülönböztetés patinás magyar szakmai múltja ellenére – a nemzetközi gyakorlatban az elméletének nincs nyoma – pénzügyi sületlenség. Van forintkölcsön és van devizakölcsön. A kettő keresztezéséből született korcsra, a devizaalapú kölcsönre nincs semmi szükség.

Bár a Kúria törekvése nyilvánvalóan a pénzügyi stabilitás megőrzését szándékozta szolgálani azzal, hogy a devizaalapú hiteleket jogszerűnek minősíti, az eredmény ennek az ellenkezője lett. A Kúria életben tartott egy kezelhetetlen kockázatot hordozó szerződéshalmazt, amelynek sorsa még hosszú évekre a svájci frank és az euró előre láthatatlan alakulásának van kitéve, s amelynek az árfolyam romlásával egyre növekvő része sohasem lesz visszafizetve. Amikor a Kúria a bankokat a szabad szerződés jogával ruházta fel, szembement a modern kockázatkezelés elméletével és gyakorlatával és az azt magában foglaló hitelintézeti törvénnyel. A bankok jogait nem lehet tágabbra fogalmazni a pénzügyi törvényben előírtaknál, még a „pénztartozásokra vonatkozó általános szabályok(ra)” való hivatkozással sem, ha egyáltalán léteznének is ilyen „általános szabályok”.

A jogalkotó sürgős feladata a hitelintézeti törvényen esett csorba kiküszöbölése, mielőtt a bankok, a Kúriától kapott szabad szerződés jogával élve, újabb kezelhetetlen kockázatokkal terhelnék a nemzetgazdaságot.

Róna Péter alapvető gondolata az, hogy a bank nem élhet a szerződéskötési szabadságával, hiszen a rHpt. (1996. évi CXII. törvény) in concreto megszabja számára, hogy miképpen definiált szerződést köthet. Ezt Róna úr az alábbiakban találja meg:

3. § (1) Pénzügyi szolgáltatás a következő tevékenységek üzletszerű végzése forintban, illetőleg devizában, valutában:

- a) betét gyűjtése és más visszafizetendő pénzeszköz - saját tőkét meghaladó mértékű - nyilvánosságtól történő elfogadása;
- b) hitel és pénzkölcsön nyújtása;
- c) pénzügyi lízing;

A hitel és pénzkölcsön nyújtását a Ptk. szerint definiálja. A szerződéskötési szabadság elvének kizárását szerinte az jelenti, hogy a Hpt. 3.§-a a pénzügyi szolgáltatást taxatív felsorolással érintett tevékenységek gyakorlásában korlátozza. És bevallom, ez az érvelés igen nehezen (vagy sehogy sem) cáfolható. Márpedig ha a Ptk. és a Hpt. normáit kötelező erővel vetjük össze, akkor való igaz, hogy a Ptk-hoz képest a Hpt. speciális jellegű, és nem azt kell kimondani, hogy egy pénzügyi intézet nem köthet tetszése szerinti szerződéseket a Ptk. alapján, hanem azt, hogy ugyan köthet, de arra nem rendelkezik engedéllyel, és azt üzletszerűen nem végezheti.

Figyelembe véve tehát a Kúria határozatát, ott tartunk, van sok pénzügyi intézetünk, aki ugyan egyedileg élhet a szerződéskötési szabadsággal, de üzletszerű tevékenysége körében nem térhet el a Ptk. rendelkezéseitől.

Csakhogy a Kúria azt mondta ki, hogy az un. deviza alapú szerződések – tartalmukat tekintve – devizaszerződéseknek tekintendők, és azok a Ptk. rendszerében értelmezhetőek, mint pénzkölcsön nyújtása. Ezen a ponton a pénzüintézetek „állnak nyeresre”.

Róna Péter régen megfogalmazott, és töretlenül hangoztatott álláspontja az, hogy a Ptk. 523.§ alapján egy meghatározott összeget kell tartalmaznia a kölcsönszerződésnek.

Ptk. 523. § (1) Kölcsönszerződés alapján a pénzüintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

*Az általam ismert nagyszámú kölcsönszerződés kapcsán az a legkisebb hiba, hogy az deviza-, vagy forintszerződésnek minősül. Az a gond, hogy **több összeg is szerepel benne.** És ha az adós a szerződés hitelező teljesítésének megtagadása esetén kénytelen **marasztalásra irányuló keresetet** előterjeszteni, **nem tudni, mely összeget jelölheti meg határozott kereseti kérelmében.** Nyilván azt a forint összeget, melyet kézhez kívánt venni, mint kölcsönösszeget. Am ez az összeg lenne „a frankban, euróban, jenben kirótt pénztartozás”? Szerény meglátásom szerint nem az, hanem egy adott forint összeg, melyet egyébként normál esetben folyósított is a pénzüintézet.*

Akkor mégis mit jelent az a kirótt pénztartozás? És a kirótt pénztartozásnak vajon illeszkednie kell-e egyáltalán a lerovandó pénztartozáshoz? A kérdésre nyilván a Kúria maga adja meg a választ akkor, amikor az „alapú” szerződést devizaszerződésnek tekinti. Ha ezt elfogadom, akkor szóba sem jöhet a kirovó/lerovó elmélet, hiszen nem forint, hanem idegen deviza van a folyósításkor és a törlesztéskor is.

A Kúria így érvel tovább:

„A deviza alapú kölcsönszerződés megkötésekor a kölcsönvevő szándéka arra irányult, hogy forintban jusson a kölcsönhöz és tartozását is forintban fizesse vissza, kamatfizetési kötelezettsége ugyanakkor a szerződéskötés idején jellemző forint kölcsönre irányadó kamatnál jelentősen alacsonyabb legyen. Ezen elvárásnak felelt meg a deviza alapú hitelezés konstrukciója, melynek alapjául a Ptk. 231.§-ának szabályai szolgáltak.”

A Kúria honnan tudja, hogy fogyasztó szándéka mire irányult? És azt honnan tudja, hogy pont arra irányult, nem másra, mint amit a PJE indokolása tartalmaz? Jellemzően a fogyasztók egy olyan blankettát írtak alá, melyben a meghatározott összeg forint, a törlesztése sem aranyrúd, vagy faguriga, hanem forint, illetve összességében a költség a legkedvezőbb.

Itt kell azonnal közbeszúrni azt a súlyos és életveszélyes tévedést, hogy a kamat volt az a tétel, mely meghatározta a pénzüintézet árbevételét. Nos, nem. Az összes teher, mely kapcsán a Kúria már 2013-ban elismerte, hogy az un. árfolyamrés is annak részét képezi, legkisebb része volt a kamat.

Furcsa azt kijelenteni, hogy tisztességes az a szerződés, melyben a pénzüintézet forintban jelentkező terheinek ellentételezését illető kezelési költséget is deviza alapon szedte be a hitelező, nem mellesleg a Lombard még a CASCO biztosítást is devizában érvényesítette, mely merő képtelenség. A fogyasztót terhelő összes teher kapcsán tehát beszélhetünk kamatról, árfolyamrésről, kezelési költségről, jutalékokról, díjakról, etc. Elmondható, hogy a kamat alacsony mértékének látszólagos előnye bőven ellensúlyozott azon tételekkel, melyet

a szerződéskötéskor lehetetlen volt a fogyasztó számára felismerni, kiszámolni, és az a THM-ben sem mindig jelent meg.

Határozott álláspontom, hogy az üzletszerűen folytatott pénzügyi magatartás során eleve úgy állították össze a „banki terméknek” nevezett kötelmet, hogy a fogyasztókat tudatosan megtévesztették. És így igaz, voltaképpen közömbös, hogy volt az ügylet mögött deviza, vagy sem. Ugyanis az árfolyamrész kapcsán a Kúria azt is elfogadta, hogy a vételi és eladási árfolyamok alkalmazásával olyan marzsra tett szert a pénzügyi intézet, melyet nem tüntetett fel általában a szerződésben.

Mivel ez a szerződéses kitétel, általános szerződéses feltétel eleve meghatározta a szerződéses konstrukció egészét, vajon milyen erkölcsi, jogtudományi alapon lehet kimondani azt, hogy a szerződés nem ütközik jóerkölcsbe? Álláspontom sehogy, ugyanis ez a magatartás súlyosan ellenkezik a jogalkotó akaratával. Nem csupán részleges semmisséget okoz, hanem „bedönti” az egész szerződést, az egész kötelmet is.

Ennek tudatában hogyan kell értelmezni a Kúria alábbi indokolását?

„Devizakölcsön az, ahol a pénztartozás kirovó pénzneme nem forint. Jogszabályi tilalom hiányában a felek szabadon határozhatják meg a kirovó pénznemet (szabad számolás elve). A deviza alapú kölcsön is devizakölcsön, mivel a tartozás devizában van meghatározva, ugyanakkor a hitelező a kölcsönt forintban köteles folyósítani, az adós pedig forintban köteles törleszteni, tehát mind a hitelező, mind az adós a devizában kirótt pénztartozását forintban rója le.”

Az ez a konstrukció teremti meg az árfolyamrészről fakadó marzsot, a titkolt banki bevételforrást. Erre mondta azt a Fővárosi Ítéltábla tanácsa², hogy:

„A deviza-alapú kölcsönszerződés a Ptk.207.§ (1) és (2) bekezdésében foglalt értelmezési szabályok alkalmazása mellett forintban nyújtott és ugyanígy visszafizetendő kölcsön. A kölcsön deviza összegének folyósításkori és az egyes törlesztő részletek forint összegének törlesztéskori, a hitelező bank saját vételi, illetve eladási árfolyamán történő meghatározása **matematikai művelet**, amely mögött **tényleges deviza vétel és eladás nincs**. A Ptk. 198.§ (1) bekezdéséből következően ellenszolgáltatás csak szolgáltatásért jár és a polgári jog lényegét adó elvekkel (egyenjogúság, mellérendeltség) nem egyeztethető össze az sem, hogy a szerződéskötést követően, már a teljesítés során az egyik fél a másik fél szolgáltatását, annak mértékét, összegét a saját belátása és érdekei szerint alakíthassa.”

A Kúria azonban a helyzetet súlyosbítja az indokolás további részében:

„Ez a megoldás tekintendő a Ptk. 231. § (1) bekezdésében tételesen is rögzített főszabálynak, melytől a felek a diszpozitivitás elvéből fakadóan szabadon eltérhetnek, az eltérés lehetőségére e körben a Ptk. 231. § (1) bekezdése kifejezetten utal is. Nincs akadálya ezért annak, hogy a felek úgy állapodjanak meg, miszerint mindkét fél a kötelezettségének a kirovó pénznemben (effektivitási kikötés) köteles eleget tenni, tehát mind a folyósításra, mind a törlesztésre a kirovó pénznemben kerül sor. Ebből következően a devizakölcsönnek két fajtája létezik: az effektivitási kikötéssel el nem látott kölcsön (deviza alapú kölcsön) és az effektivitási kikötéssel ellátott deviza kölcsön. Az előbbi a felek eltérő megállapodásának hiányában érvényesülő főszabály, az utóbbi pedig a felek kifejezett megállapodása esetén érvényesülő kivétel.”

² rPtk. 201. § (1) A szerződéssel kikötött szolgáltatásért - ha a szerződésből vagy a körülményekből kifejezetten más nem következik - ellenszolgáltatás jár.

Ha nincsen szolgáltatás, akkor ellenszolgáltatás követelése jogszabályba ütközik. A jogszabályt megkerülő szerződés, vagy abba ütköző szerződés semmis.

Jómagam talán az átlagosnál műveltebb vagyok jogi kérdésekben, de gyakorlatilag most hallottam először arról, hogy effektivitási kikötés. Amikor saját ügyemben leültem a bankfiókba, a Kúria szerint az volt az első mondatom, hogy effektivitási kikötéssel nem vagyok hajlandó szerződni?

Erre Róna Péter azt írta, hogy „Egyébként a kirovó/lerovó megkülönböztetés patinás magyar szakmai múltja ellenére – a nemzetközi gyakorlatban az elméletének nincs nyoma – pénzügyi sületlenség. Van forintkölcsön és van devizakölcsön.”

Némileg nyomaszt annak tudata, hogy a Kúria neves bírái vagy egyáltalán nem dolgoztak az ügyön, vagy kezükbe vettek egy Pénzügyi Szemlét, és onnan ollózzanak. Megjegyzendő, hogy Dr. Szladits Károly ügybe keverése egy 1941-es munka kapcsán, felettébb nevetséges. Pláne úgy, hogy a „pénzügyi sületlenség” kapcsán Gárdos ügyvéd kolléga még meg is magyarázza a lényegét:

*„A pénz előzőekben vázolt sajátossága miatt jövőbeni pénztartozás megalapításakor (történjék az akár szerződésben, bírói határozatban vagy jogszabályban) mindig abból az implicit feltételezésből indulunk ki, hogy **valamilyen pénz lesz a teljesítés előírt időpontjában, az azonban bizonytalan, hogy mi fogja betölteni a pénz szerepét**. Bár a gyakorlatban a szerződésben meghatározott pénznem és a teljesítés tényleges pénzneme általában egybeesik, soha nem lehet kizárni annak elvi lehetőségét, hogy a teljesítésre a szerződésben szereplőtől eltérő pénznemben kerül sor (ennek két fő esete a törvényes pénznem változása és a teljesítés helyének változása). Ezért pénztartozást közvetlenül nem, hanem csupán egy értékegyenlet útján lehet meghatározni: **a pénztartozás teljesítéseként annyi, a teljesítés helyén és idején ténylegesen forgalomban lévő pénzt kell adni (leróni), amennyi megfelel a tartozás szerződésben, ítéletben vagy jogszabályban meghatározott (kirótt) összegének**. A pénztartozás kapcsán tehát meg kell különböztetni a kirovó pénznemet és a lerovó pénznemet: a lerovó pénznemből annyit kell adni, amennyi megfelel a kirótt pénzösszegnek. Ez a kettősség a pénztartozás előzőekben vázolt sajátosságainak szükségszerű következménye.”*

Azaz a szerző azt feltételezte, hogy amikor egy szerződést az adósnak teljesítenie kell, már nem lesz forint? És mi vezette erre a következtetésre? Politikai lózungok? Javasasszony kártyavetése?

Másfelől a gyakorlat szikláin az elmélet eléggé megtörik, ugyanis ha az adós kap, mondjuk 10 millió forintot, és ez a Ptk. 523.§ alapján a konkrétan meghatározott összeg, akkor a kirovó és lerovó pénzösszeg megegyezik, így nincsen gond, lehetséges a kölcsönösszeg teljesítési minden gubanc nélkül. Más kérdés, hogy egy 1941-es szakmai anyag alappal számolhatott arra – pláne 1929-et követően – hogy egy hosszú futamidejű kötelem kapcsán már nem lesz az a pénznem, melyben a felek eredetileg megállapodtak volna.

A Kúria még tovább megy:

„A Ptk. meghatározza azt is, hogy a kirovó és a lerovó pénznem eltérése esetén hogyan kell kiszámítani, a teljesítéskor mennyit kell az adósnak fizetnie ahhoz, hogy a kirótt tartozását teljesítse. A Ptk. 231. § (2) bekezdése szerint a más pénznemben meghatározott tartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam alapulvételével kell átszámítani. Ez az átszámítás nem jelent pénzváltást, csupán a folyósított összegnek, illetve a törlesztett összegeknek a teljesítéskori árfolyam alapján történő kiszámítását.

A deviza alapú kölcsön mögött – figyelemmel a pénzügyi intézményekre vonatkozó közjogi jellegű szabályokra – devizaforrás áll. Annak vizsgálata, hogy egy konkrét szerződés mögött van-e devizaforrás lehetetlen és egyben szükségtelen is a perekben. A szerződésben meghatározott kamat nem azonos az adott deviza jegybanki alapkamatával, annak meghatározása

során más tényezők is megjelennek, ahogy a forint kölcsön kamata sem azonos bankkölcsön esetén a jegybanki alapkamattal.”

A vastagon kiemelt rész kapcsán a Kúria egy vélelmet kezel tényként. Előbb a kettőt összemossa, majd közli, hogy lehetetlen a vizsgálata, és nem is szükséges. Abból a szempontból persze nem szükséges, hogy ha kiderülne, nincsen deviza fedezet, akkor különböző nehezen kezelhető problémákkal kell szembesülni. Másfelől a GVH határozott álláspontja az, hogy ez ellenőrizhető lenne, csak „költeni kellene rá”.

Abban az esetben, ha napnál világosabban is kiderülne, hogy nem áll az ügyletek mögött deviza fedezet, egy tiszta csalási törvényi tényállással állnánk szemben. Másfelől az idézett ítéletábrai jogerős határozat indokolásából is kitűnően tényleg nem is kell deviza az ügühöz, ha elegendő egy puszta matematikai művelet.

Ha e „matek” kapcsán azt kell feltételezni a Kúria indokolása mentén, hogy a devizát odaadta a bank, csak azt vételi árfolyamon megvásárolta, akkor azt is feltételeznünk kellett, hogy a bankhoz a deviza 1 mp-en belül visszakerült. Gyakorlatilag tényleg nem is kellett hozzá deviza. Az ügy megáll virtuálisan is. De felteszem a kérdést, ha a bank a virtuális devizát visszakapta, akkor hol áll fent a Kúria által hangoztatott árfolyamkockázat, és miért minősül egy kötelem devizaszerződésnek, ha abban nem is kell devizának szerepelnie?

A Kúria így reagál a felvetésre:

„A deviza alapú kölcsön lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor. A tartozás devizában van megállapítva, az adós forintban teljesítendő fizetési kötelezettsége ezért a forint erősödésétől, gyengülésétől függ. A devizában meghatározott kölcsönért az adósnak a forint gyengülése esetén többet kell visszafizetnie, terhei növekednek, míg erősödése esetén kevesebbet, terhei csökkennek. A hitelező helyzetére ugyanakkor az árfolyam változása nem hat ki, hiszen az adós általi visszafizetésekor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított.”

Akkor ez egy értékállósági/értékállandósági kikötés lenne? Feltéve, de meg nem engedve, fogadjuk el, hogy a felek akarata erre irányult. Akkor mi értelme van a kirovó/lerovó elméletnek? Az nekem a bank x forintot, mely mondjuk, megfelel Y svájci franknak. Amikor teljesítem a kötelezettségemet, az Y svájci franknak megfelelő forintot kell visszaadnom. A gond csak az, hogy az általam ismert perekben ez ellen maguk a bankok tiltakoztak ez ellen.

„A kirovó és a lerovó pénznem lényegéből következik, hogy téves az az álláspont, amely szerint a törlesztés pontos összege nem határozható meg a szerződéskötés időpontjában. A deviza alapú kölcsöntartozás éppolyan egyértelműen meghatározott, mint az effektivitási kikötéssel ellátott devizakölcsön. **Az adós tartozása mindkét esetben a szerződéskötés időpontjában egyértelműen rögzül: az a kirovó pénznemben meghatározott összeg.** A kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből szükségszerűen fakad, hogy a szerződéskötés időpontjában nem lehet megmondani, hogy a lerovás (szerződéskötéskor nem is szükségszerűen ismert) pénzneméből mennyit kell adni ahhoz, hogy az adós teljesítsen. Ez azonban a kirótt tartozás egyértelmű meghatározottságát nem érinti.

Úgy vélem, a deviza alapú kölcsönnek nevezett ügylet során a Kúria mindent összemossa, melyet az 6/2013 PJE határozat meghozatala előtti néhány hónapon belül elért. Csakhogy ha a pénzintézeteket nem az árfolyamrészről fakadó marzs megszerzése érdekelte, hanem valamilyen nehezen megfogható bizonytalanságból fakadó biztonsági érzet megteremtése, akkor hogyan kell értelmezni azt, hogy a kirovás pénzneme és a lerovás pénzneme is svájci frank, illetve ugyanez elmondható forint kapcsán is.

Ugyanis nem arról van szó, hogy ma még van kirovó pénzben tekintetében HUF, majd két hónap múlva már nincsen HUF, csak CHF, vagy fordítva. A Kúria – álláspontom szerint – ott téved súlyosan, amikor elveszíti a realitásokhoz fűződő kapcsolatát, és megfelekedzik arról, hogy a kirovó/lerovó elmélet, ugyanis nem különböznek a pénznemek.

A bankok álláspontja azonos. Az adós kér egy konkrét HUF összeget. A bank nem erre szerződik, nem ezt adja oda, hanem valamilyen CHF összeget, melyet vételi árfolyam alkalmazásával vásárol meg az adóstól nyilvánvalóan azért, mert azt odaadta. Ha nem adta volna oda, akkor nem tudná megvásárolni. A törlesztéskor nem forintot kér a bank, hanem CHF-et, ezért adja el a fogyasztónak a CHF-et vételi árfolyamon. Jól jellemzi az állapotokat, hogy a pénzügyintézetek az egész ügyleti nyilvántartást devizában vezetik, évek hosszú sora kellett ahhoz, hogy az egyes adósok forint nyilvántartást kapjanak kézhez.

Azaz a Kúria vagy tudatosan, vagy gondatlanságból azt hallgatja el, hogy habár ő maga is megállapította az árfolyamrészről származó marzs kapcsán a szerződések Hpt-be ütközésének lehetőségét, azt a jelenlegi PJE határozatban már elfelejti annak indokolásával együtt. Ha pedig nem felejtette el, akkor az egész határozat indokolása okszerűtlen, iratellenes, és jogbizonytalanságot gerjeszt. Másfelől pont olyan, mint amikor vak vezet világtalant egy erdőben...

Azt pedig világosan érteni vélem, hogy a Kúria jogegységi tanácsa gyakorlatilag kézikönyvét alkalmazza Gárdos István és Nagy András szerzők „A devizahitel jogi alapkérdései” c. munkáját minden racionális érvrendszer helyett csaknem puszta átvétellel. Jogi álláspontom szerint ez a PJE határozat nem a törvénykezési gyakorlat egységesítését szolgálta, hanem a pénzügyi szervezetek álláspontját tartalmazó szerzői mű kötelező ítélkezési gyakorlattá tételét.

A Kúria a határozat 2. pontjában foglaltak indokolását az alábbiak adja meg:

„A jogegységi határozat egyedi szerződések, szerződési rendelkezések érvényességének vizsgálatára nem alkalmas, hanem csak annak elemzésére, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés 1. pontban ismertetett konstrukciója polgári jogi szempontból érvényes-e. Az egyes szerződések, egyes szerződéstípusok egyedi megvizsgálása, egyedi, illetve többlet tényállási elemek feltárása, értékelése csak a konkrét perekben lehetséges.”

Azaz minden adós megnyugodhat, az egyes perekben végig kell menni az összes problémán, és álláspontom szerint az 1. pontban foglalt kérdéskörökben is meg kell szerezni a hitelező szerződéskötéskor eljáró képviselőjének nyilatkozatát, milyen tájékoztatást adott mondjuk az effektivitási kikötés kapcsán. Ugyanis a kúriai határozat csak akkor alkalmazható, ha az indokolásban megfogalmazottak szerint ették meg jognyilatkozataikat a felek. Azaz a jogi tényeket meg kellene ismerni. A felperesnek persze a perben egy jogállítása van, melyet az alperes vagy elismer, vagy tagad.

Ám a jogi tény kapcsán nem lehetséges azonnal asszociálni a pertárgy értéke kapcsán a lerovó pénznemre és az aszerinti összegre, mert ugyan mennyi a pertárgy értéke, ha a szerződésben mondjuk a kölcsön összege 123.456.-CHF? Közben a forint száguld lefelé, majd a bíróság tárgyalásonként megállapítja, hogy a nyújtandó ellenszolgáltatás ma még mondjuk csak 25 millió forint, de két hónap múlva 32 millió, majd az ítélelhozatal már 412 millió?

De nézzük meg az egyes indokokat:

„Az érvénytelenségi ok fennálltát mindig a szerződéskötés időpontjában kell vizsgálni. A szerződéskötést követően bekövetkezett változásokat (így például az árfolyamnak az adósokra rendkívül kedvezőtlen változását) az érvénytelenségi okok vizsgálata során nem lehet figyelembe venni. A szerződési terheknek a szerződés megkötését követő – előre nem látható – egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető.”

A fenti megállapítás vitathatatlanul helyes.

„Különbséget kell tenni azon esetek között, amikor a szerződés teljes egészében érvénytelen, illetve amikor a szerződésnek csak egyes körülhatárolható rendelkezései érvénytelenek, vagyis a szerződés részlegesen érvénytelen. Először tehát azt szükséges vizsgálni, hogy az érvénytelenségi ok a szerződést teljes terjedelmében teszi érvénytelenné, avagy részleges érvénytelenséget eredményez.”

A 6/2013. PJE határozat tehát ismerte az irányelv 6. cikkét, illetve a rPtk 239.§ (2) bekezdését³, mely 2006.03.01-től hatályos a magyar jogban. Valójában majd erről szól a C-80/21. – C-82/21. sz. alatti EUB döntés első kérdésre adott válasza is. Pont ez bizonyítja azt, hogy a Kúria ismerte 2013-ban is, vagy azt megelőzőleg is azon jogelveket, melyet később saját maga tagadott meg.

„A perekben az egész szerződés érvénytelenségét eredményező érvénytelenségi okként szoktak hivatkozni a szerződés jogszabályba ütközésére, nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközésére, uzsorás jellegére, valamint arra, hogy a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányul, illetve színlelt.

a) Maga a deviza alapú kölcsönszerződés konstrukciója nem ütközik jogszabályba.

A Ptk.-nak a felek jogait és kötelezettségeit megállapító szerződési jogi szabályai főszabályként eltérést engedő, diszpozitív normák. A Ptk. 200. § (1) bekezdése szerint ugyanis a felek a szerződés tartalmát szabadon állapíthatják meg, a szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja. A Ptk. pénztartozásra vonatkozó szabályai – ahogy arra a jogegységi határozat 1. pontja rámutat – kifejezetten lehetővé teszik, hogy a felek a pénztartozást devizában róják ki. Ez a jog értelemszerűen kölcsönszerződések esetén is megilleti a feleket. A vizsgált szerződések megkötésekor nem létezett olyan jogszabály, amely tiltotta volna kölcsönszerződések esetén a tartozás devizában történő kirovását. Tiltó rendelkezés hiányában nem volt akadálya annak, hogy a felek jogszabályban részleteiben nem rendezett deviza alapú kölcsönszerződést kössenek.”

Sajnos ezzel vitatkoznom kell, ugyanis ez a szerződéses konstrukció az árfolyamrés, mint marzs, és a többi, fogyasztó által át nem látható teher kapcsán tipikusan jogszabályba ütközik, sérti a közösségi jogot, másfelől a 801/B/2002. AB határozat és a 12/2013. (V. 24.) AB határozat alapján jóerkölcsbe ütközőnek minősül. Önmagában az indexálás – értékállandósági kikötés – akkor maradhat tisztességes, ha az alkalmazott jogügylet mechanizmusát, okozatosságát teljes egészében feltárja a szerződéses ajánlat. Az irányelv alapján az EUB törvénykezési gyakorlat az átláthatóság követelményén keresztül ragadja

³ 239. § (1) A szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

(2) Fogyasztói szerződés részbeni érvénytelenség esetén csak akkor dől meg, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető.

meg a problémát, ennek oka azonban az irányelv célja és hatásköre. Az irányelv értelmezéséből nem fakad az, hogy egyébként az ilyen jogügylet ne lenne semmis a rPtk. 200.§ (2) bekezdése alapján egyébként is⁴.

A Kúria azonban észleli az ellentmondást, és úgy gondolja meghatározni a törvénykezési gyakorlatot, hogy önmagában a konstrukciót érvényesnek tartja, ám a konstrukció alapján esetlegesen létrejött egyes szerződéseket már ízekre szedi a rHpt. kapcsán:

„Nem maga a szerződéses konstrukció, hanem a konkrét megkötött fogyasztási (2005. január 1-jétől a fogyasztási-, lakossági) kölcsönszerződés ütközik jogszabályba, ha nem felel meg a Hpt. 213. § (1) bekezdés a)-g) pontjai szerinti feltételeknek. (E rendelkezéseket egyébként a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény 2010. június 11. napjától hatályon kívül helyezte. A Hpt. 213. §-ának rendelkezései pénzügyi lízingszerződésekre nem vonatkoznak. A Hpt. 2. számú melléklet III.5. és 13. pontjai alapján egyértelmű, hogy a fogyasztási-, lakossági kölcsönszerződések fogyasztói szerződések.)

A Hpt. 213. § (1) bekezdése értelmében az a)-g) pontoknak nem megfelelő tartalmú szerződés semmis. E felsorolásban vannak olyan pontok, amelyek az egész szerződés érvénytelenségét eredményezhetik, például, ha a szerződés tárgya, a THM mértéke, illetve a törlesztőrészek nagysága nincs a szerződésben rögzítve. Más pontok, így pl. a d) pont részleges érvénytelenséget eredményez, mivel a törvényi követelményeknek nem megfelelő tartalmú szerződéses rendelkezések a szerződés jól körülhatárolható részét érintik.”

„b.) A deviza alapú kölcsönszerződés konstrukciója nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe. Annak megítélését, hogy egy szerződés mikor tekinthető nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközőnek, a jogalkotó a bíróságokra bízta, e vonatkozásban jogszabályban rögzített támpontokat a Ptk. nem ad. A bírói gyakorlat szerint jóerkölcsbe ütközik az a szerződés, amelyet ugyan a jog nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya, az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, ezért azt az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek minősíti (BH2000.260). A jóerkölcs tehát egy olyan absztrakt fogalom, amely a társadalom általános értékítéletét, általános erkölcsi felfogását fejezi ki.

A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésére azért került sor, mert az adós célja az volt, hogy a forint kölcsönszerződések esetén irányadó kamatnál alacsonyabb kamat mellett jusson kölcsönhöz. Erre csak úgy volt lehetőség, ha devizában adósodik el, ami egyben azt jelenti, hogy vállalja az árfolyamváltozás kockázatát, melynek iránya, mértéke előre nem látható, nem kiszámítható. Önmagában a múltbeli tendenciák nem alapoztak meg a jövőre vonatkozó várakozásokat, még akkor sem, ha abból esetleg az árfolyam gyengülésének tendenciájára lehetett következtetni, különös tekintettel arra, hogy az adott időszakban más tényezők, például az euró övezetbe történő csatlakozás lehetősége, deklarált célja, ellentétes tendencia kialakulását is előrevetítette; ekkor úgy tűnt, hogy a kockázatot rövid ideig, az euró céldátumként már kitűzött bevezetéséig kell vállalni. A szerződéses konstrukcióból származó árfolyam kockázatot az adós szempontjából kiegyenlíthette az az előny, amely az alacsonyabb kamatban és törlesztőrészletben mutatkozott, tehát mindkét fél realizálhatott számára fontos előnyöket, az aktuális gazdasági, üzleti érdekeinek megfelelően. Így tehát az adóst terhelő árfolyamkockázat nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközőnek nem

⁴ rPtk. 200. § (1) A szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

(2) Semmis az a szerződés, amely **jogszabályba ütközik**, vagy **amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek**, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. **Semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.**

tekinthető. A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésekor ezeket a szerződéseket a társadalom nem ítélte el (BH2012/7/G4.). A szerződés kötést követően bekövetkezett, a fogyasztóra hátrányos változások pedig nem eredményezhetik a szerződés jóerkölsbe ütközés miatti érvénytelenségét.”

Sajnos itt is súlyosan téved a Kúria. Ugyanis nem azért adósodott el a fél ország „devizában”, mert az neki előnyös volt, hanem azért, mert belesétált boldog és boldogtalan egy ügyesen felállított csapdába. A Kúria onnan indul ki jogelméleti fejtegetésében, hogy a forint kamatok nagyon magasak voltak, ám közben elfelejtette, hogy az első Orbán kormány még 1998 és 2002 között milyen ügyesen lavírozott az állami kamattámogatással és az inflációval. A www.fideszkomarom.hu oldal tartalmazta 2017-ben az alábbi szöveget.

„2001-től a forintalapú lakáscélú hitelállomány erőteljes növekedésnek indult. Az új szabályozással a bankok közötti versenyhelyzetet is megteremtette a kormányzat. Ebben jelentős szerepe volt a kedvező kormányzati intézkedések sorozatának, amelynek hatásaként a lakáspiaci kamatok jelentősen csökkentek, a kereskedelmi bankok által nyújtott forintalapú államilag támogatott lakáskölcsönök széles kör számára elérhetővé és megfizethetővé váltak. 1998-ban az új lakáshoz felvett hitel kamatai meghaladták a 26 százalékot. 2002-re a kamattámogatott kölcsönök ügyfelei már csak 6 százalék kamatot fizettek.”

„A szocialista-szabaddemokrata kormányzat új lakáspolitikát kívánt megvalósítani. 2002-2003-ban elkészült ugyan az akkori lakásügyi kormánybiztos irányítása alatt a Nemzeti Lakásprogram, de ez nem emelkedett a kormánypolitika szintjére. Hiányzott a távlati lakáspolitikai célkitűzés és jövőkép, ami leépülő lakáspolitikához, problémákhoz, változó sikerű intézkedésekhez vezetett. 2004 novemberében Csaba Lászlóné a lakásügyi kormánybiztos azzal indokolta lemondását, hogy a kormányzati struktúrában belül a regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter foglalkozik a továbbiakban a lakásügyekkel. Az akkori kormány a lakástámogatási rendszer finanszírozhatatlanságára és igazságtalanságára hivatkozva korlátozásokat léptetett érvénybe, amelyek a forintalapú támogatott hitelek iránti keresletet jelentősen visszaszorították. A kiigazítás legfontosabb eleme az volt, hogy 2003 közepétől a lakáshitelek jogosultsági feltételei jelentősen szigorodtak, ezt követte a lakáshitelek után járó sja-kedvezmények korlátozása, majd 2007-től a teljes megszüntetése. A forintalapú támogatott forint-hitel felvétele lehetőségének beszűkülésével párhuzamosan felfutott az ingatlanfedezettel nyújtott devizaalapú hitelállomány.”

A baj csak az, hogy jómagam már 2006-ban belesétáltam az csapdába, és számtalan ügyfelem már azt megelőzően. Teljesen közömbös, hogy melyik politikai elit volt éppen hatalmon, amikor a forint kamatok az egekbe szöktek és e hátrány kiküszöbölésére megjelentek az un. deviza alapú hitelek. Pláne azért, mert emlékeim szerint az az MNB-ből indult még az ezredforduló környékén. És ez könnyen hihető, mert a támogatott lakáshitelek látszólag felvirágoztatták építőipart, de például az ÁFA-csalások klasszikus körét hozták létre, ráadásul teremtettek egy kezelhetetlenül nagy eladhatatlan tömeget. Ám a bankoknak a pénzügyi lufit tovább kellett fújniuk.

A 2008-as amerikai pénzügyi válság jól megmutatta, hogy a jelzáloglevelekkel történő spekuláció fedezetlenné tette a hitelállomány döntő többségét. A folyamat fenntartása érdekében gyorsítani kellett a hitelezést, és olyan fogyasztók nyakába is hitelt varrtak, aki képtelen volt a minimális törlesztésre is. Magyarországon a hitelek egyre nagyobb hányada nem likviditási nehézséget oldott meg, hanem jövedelmet pótol. Az, hogy az eleve visszafizethetetlen hitelt mekkora kamatra adták, teljesen közömbös volt.

Az un. deviza alapú hitelek alacsony kamata csak egy ügyes mézesmadzag volt, ahol a csali maga a hitel volt, az elkövetési magatartás meg a bankfiókokban úgy valósult meg, hogy a banki képviselők egyetlen feladata az előre elkészített okiratok aláíratása volt.

De itt vissza kell térni a 2008-2009 közötti időszakra:

A fogyasztók ezen időszakban jellemzően azt vitatták, hogy a hitelezés során a deviza valójában nem játszott szerepet, így a fogyasztók által vállalt árfolyam-kockázat egy nem

létező jogügylet miatt vállalt kockázatot jelentett, így a technikailag kimutatott árfolyam ingadozásból adódó többletkiadás nem terhelheti az ügyfelet jogalap hiányában.

Ha egy átlagember nem is, de egy jogvégezett, gyakorló ember felismeri a különbséget a deviza hitel és a forint hitel között. Amikor megismertem azt a szókapcsolatot, hogy „deviza-alapú hitel”, nyilvánvalóan kíváncsi lettem arra, hogy mi mindennek az alapja. Mivel sem én, sem ügyfelem nem vagyunk bankjogászok, úgy véltem, hogy a PSZÁF⁵ tájékoztatójában alappal lehet bízni, így a gondolatmenetet vezessük végig ezen, hiszen a költségvetés súlyos milliárdokat költ arra, hogy a PSZÁF tegye a dolgát:

A kiadvány nálam lévő példánya 2008 júliusában került kiadásra, azonban ez már a második kiadás volt.

A PSZÁF saját honlapján is hasonló tájékoztatót tett közzé, és a figyelmes bankba járó állampolgár megtalálhatta a roppant dizájnos könyvecskét gyakorlatilag az összes kereskedelmi bank polcain.

Külön szeretném felhívni a figyelmet, hogy a bankfiókok alkalmazottai, de még a fiókvezető igazgatók sem tudnak többet a deviza-alapú hitelekről, mint amit ebből megtudhatunk.

Korábban a PSZÁF illetékes főosztályát is megkerestem a pénzügyi vállalkozások, bankok visszaéléseivel kapcsolatban, egy kollegiális eszmecsere során megtudtam, hogy a pénzintézetek gyakorlatilag a felügyelettől is megtagadják bizonyos információk átadását üzleti titokra hivatkozással. Ez a jelenség – előre bocsátom – akképpen jellemzi a bankokat, hogy alappal feltehető, a háttérben egyeztették a bankvezetők védekezéseiket.

Az általános előzmény tehát nem más, minthogy az ember bemegy bármelyik kereskedelmi bankba és csak a megjelenés, az arculat tetszésindexe alapján választhat, mert gyakorlatilag az összes pénzintézet ugyanazt a politikát folytatja, és az elmúlt években, hónapokban merev ellenállást tanúsítottak annak irányába, hogy ne lehessen kötelezővé tenni a banki folyamatok áttekinthetőségét.

⁵ [Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete – Wikipédia \(wikipedia.org\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A9nz%C3%BCgyi_Szervezetek_%C3%80llami_Fel%C3%BCgyelete)

Mivel tehát a hazai jogszabályokban csak a devizahitel fogalmát lehet megtalálni, nézzük meg, hogy a felügyelet vezetése mit mivel magyaráz? A devizahitel lényege nem a devizában meghatározás, hanem a devizában folyósítás és ugyanabban a pénznemben fennmaradó követelés. Ebben az esetben értelemszerűen beszélhetünk árfolyam- kockázatról, már amennyiben valaki nem pont ugyanabban a devizában gazdálkodik, mint nagyon sok hazai vállalkozás.

A „pénznemben meghatározzák” szóösszetétel már eleve megtévesztő és helytelen a fentiek alapján. Az első bekezdéséből nem következően a PSZÁF azonnal csúsztatni kezd. A devizahittel összemosza a „deviza-alapú” hitelt, és kijelenti, hogy „devizában vannak nyilvántartva”. De mit is jelent az a „nyilvántartás”? Ezt senki nem tudja. Ugyanis a számviteli nyilvántartások nem teszik lehetővé a mérleg szerinti USD vagy EUR, avagy CHF kimutatásokat.

És vajon miért tartozik valaki devizában? Azért, mert devizában kapta a hitelt? Nyilvánvalóan, mert csak így értelmezhető az árfolyamkockázatra vonatkozó ügyféltájékoztatás is. Érdekes, hogy a PSZÁF a lényegi rész már a kisbetűs lábjegyzetbe rejti, de az voltaképpen nem zavaró egy jogász számára.

Azaz a fogyasztónak azt adják be a bankok, hogy a devizahitel és a „deviza-alapú” hitel egy és ugyanaz, csak annyi a különbség, hogy az „alapúnál” forintban folyósítják, mert arra van szüksége a polgárnak. De ez mennyire szükségszerű kérdés?

A kereskedelmi bankok deviza árfolyama nagyságrendekkel hátrányosabb az állampolgárok számára, mint az „utcai” pénzváltóké, melyek országunk legális vállalkozásainak tekinthetőek. Azaz a hitellel kapcsolatos pénzváltási tevékenység a kereskedelmi bank el nem hanyagolható – talán legfőbb – árbevétel termelő ágazata, így a bankok kerekperec meg is tiltották, hogy az állampolgár máshol vegyen frankot, eurót, dollárt, bármit. Illetve tiltották a devizában való törlesztést, hiszen így jelentős pénzváltási díjtól esnének el. Fentiek alapján könnyű belátni, hogy a forint folyósítás és törlesztés kikötése kétoldali pénzváltási lehetőség biztosított a bankok számára, mely során az ÖSSZES kereskedelmi bank egyetértett.

MI A DEVIZAHITEL?¹

- A **DEVIZAHITEL** olyan hitel, amelynek összegét nem forintban, hanem valamely más pénznemben határozzák meg: a magyarországi gyakorlat szerint jellemzően svájci frankban, euróban vagy japán jenben.
- Az Ön hiteltartozása és a törlesztőrészletek tehát devizában vannak nyilvántartva, Ön devizában tartozik. A devizahitelek kamata alacsonyabb a forinthitelekénél, mivel az említett devizák esetében a piaci kamatok is alacsonyabbak a forint kamatszintjénél. Az adott hitel esetén érvényes ügyleti kamat mértékét a piaci kamaton túl persze egyéb más tényezők is befolyásolják.
- Mivel a hitelre általában forintban van szükség, Ön a banktól² devizahitel esetén is forintban kapja meg a hitelösszeget, melyet forintban is kell majd törlesztenie. Természetesen vannak olyan devizahitelek is, ahol a folyósítás és a törlesztés is devizában történik (ld. az 1. lábjegyzetet).

¹ Megkülönböztethető a devizahitel és a deviza alapú hitel. Devizahitelnél a folyósítás és a törlesztés is ténylegesen devizában történik. Deviza alapú hitelnél a folyósítás és a törlesztés forintban történik, de devizában van meghatározva a hitelösszeg és a törlesztőrészlet. Kiadványunkban – a köznyelvben elfogadott szóhasználatnak megfelelően – devizahitelen ez utóbbit, tehát a devizában nyilvántartott, de forintban folyósított és törlesztett hitelt értjük.

² Ebben a kiadványban az egyszerűség kedvéért a bank szót használjuk, de devizahitelt más hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások is nyújthatnak.

DEVIZAHITEL

3

▼
DEVIZA: számlapénz a külföldi ország pénznemében
VALUTA: készpénz a külföldi ország pénznemében
100 EURÓ A BANKSZÁMLÁN: deviza, míg ugyanaz a 100 euró bankjegyben: valuta
 ▼

• Mivel a bank a devizában nyilvántartott hitelt forintban folyósítja, azt át kell váltani forintra. Ehhez a bank **devizavételi árfolyamot** alkalmaz, mintha megvásárolná az ügyféltől azt a devizaösszeget, amelynek ellenértékét forintban kifizeti. A hitel törlesztésekor ugyanez fordítva játszódik le. Amikor Ön a törlesztőrészletet fizeti forintban, a bank azt **devizaeladási árfolyamon** számítja át devizára, mintha eladta volna Önnek a törlesztéshez szükséges devizaösszeget. Van bank, amelyik ezért az átváltásért külön díjat is felszámol (átváltási vagy konverziós díj).

A devizát át kell váltani forintra –

mondja a PSZÁF.

Azaz itt egy olyan ügyletről van szó, ahol a svájci frankot majd leváltják forintra és később, a törlesztések során a forintomat átváltják svájci frankra.

Megérettem a devizavételi árfolyam fogalmát, de azt nem, hogy a bank „mintha megvásárolná” azt a devizaösszeget, amelynek ellenértékét kifizeti. Miért, nem vásárolja meg? Én úgy tudtam, igen, hiszen óriási összegeket kellett ezen a jogcímen kifizetni.

Egy példánál maradva: egy 2 millió forintos kifizetésnél a folyósítás pillanatában fennálló tartozás már nem 2 millió forint, hanem több. És kiemelem, itt csak egy szempillantásnyi idő telik el. A 2 milliót úgy kapom meg, hogy a CHF-et eladom a banknak, mely árfolyam rosszabb, mint a deviza közép árfolyam. Azaz a tartozásom nem 2.000.000.-Ft-nak megfelelő CHF, hanem annál több. Ha vissza szeretném fizetni egy másodperccel később, akkor a kifolyósított forintom már nem elegendő a tőketörlesztésre, hiszen a vételi és eladási árfolyam között jelentős a különbség.

Fenti előzmények után kellett értelmezni a PSZÁF tájékoztatóját az árfolyam-különbség esetében is.

Az árfolyamkockázat esetében újra előjön a devizában nyilvántartás. A deviza-alapú hitelek esetében értelem-szerűen merült fel az a tény, hogy a bank CHF-ben vesz fel hitelt, mivel annak kamata alacsony, így a lakosság részére a forint-hiteleknél alacsonyabb kamatokkal tud számítani. Ehhez képest érthetetlen most, hogy miként lehet összetéveszthető a deviza- és forinthitel kamata? (pl. a banki TV-reklámok sora, etc.)

Tehát a szerződéskötéskor elfogadta a felperes azt a feltételrendszert, hogy ha a bank devizában vállal kötelezettséget, akkor ezt vállalja ő is. Az árfolyamkockázatról szóló kioktatás is erre irányul. És ezzel önmagában még nem is lenne baj. A gond ott kezdődik, hogy a kereskedelmi bankok egyértelműen elismerik, nem vettek fel devizahiteleket refinanszírozás) ahhoz, hogy a lakosságnak hitelezzenek, hiszen forint-megtakarítások terhére hiteleznek.

A devizában történő nyilvántartásnak tehát nem előfeltétele a mögöttes deviza kölcsönfelvétel a bank részéről. A nyilvántartás inkább hasonlítana egy értékállósági kikötéshez, mint máshoz. De mennyiben megtévesztő az egész? Szerintem csodálatos ötlet volt a bankok részéről, hogy a lakossággal olyan nem létező devizaváltásokat fizettetnek meg, melyről jelen esetben szó van.

Ma hazánkban az EUR bevezetésének legnagyobb ellenérdekeltségét a kereskedelmi bankoknál találjuk, melyek túlnyomó többsége külföldi tulajdonban van. A forint elleni támadások, manipulációk végett a forint viszonyát mélyrepülésbe kezdett és a bankok a

- A vételi és eladási árfolyam különbözik. A vételi árfolyam alacsonyabb az eladásinál. A különbség mértéke változó, de az Ön számára mindenképpen **költséget** jelent.

- Devizahitelt kínálnak ingatlanfedezettel lakáscélra és szabad felhasználásra, továbbá személyi kölcsönként. Ingatlanlízinget és gépjárműhitelt is lehet devizában igénybe venni. Az államilag támogatott lakáshitelekről és a lakás-takarékpénztári kölcsönökről fontos tudni, hogy azokat devizahitelként nem folyósítják.

MILYEN KOCKÁZATAI VANNAK A DEVIZAHITELNEK?

- A forinthiteleknél már megszokhattuk, hogy változik a hitelek törlesztőrészlete, ha nő a kamat vagy a kezelési költség. A devizahitelek törlesztőrészlete azonban más okból is nőhet:

- Ha Ön a devizahitelt forintban törleszti, akkor számolnia kell **árfolyamkockázattal**. A törlesztőrészlet ugyanis devizában van meghatározva és azt számolják át forintra. Ezért, ha változik az adott deviza forintban kifejezett árfolyama, akkor változik a törlesztőrészlet is.

DEVIZAHITEL

5

megnövekedett árfolyamváltozások miatt extra profitot realizálhatnak a pénzváltásból, mely tulajdonképpen egy nem létező banki folyamat. Azaz a bank úgy keres pénzt, hogy nem tesz érte semmit.

A Gazdasági Versenyhivatal a P-778/2009. sz. alatti eljárásában arról tájékoztatót, hogy nem indít versenyfelügyeleti eljárást egy bizonyos pénzintézettel szemben. Attól függetlenül, hogy e döntéssel egyetértünk, vagy sem, illetve a jövőben ennek ellenére indult-e ilyen eljárás, vagy sem, érdemes idézni a GVH tájékoztatásának néhány kulcsmondatát.

- *A GVH – miként más hatóság és szervezet – axiómaként fogadja el, hogy a forint- és devizahitelek kamatai közötti különbség segítette elő a „deviza alapú hitelek” elterjedését. Ez egy olyan vélelem, mely egyrésztől megdönthető, másrésztől semmi alapja sincsen, hiszen a hitelek kamatait nem jogszabály, vagy költségvetési rendelkezés, hanem a pénzpiacon diktáló bankok határozzák meg. Azaz tényként kell elfogadni, hogy a forint- és deviza hitelek között volt kamat különbség, de arra semmilyen okot nem lehet találni, hogy a kamatok összegét miért pont ennyiben kalkulálták a pénzintézetek. Így tehát ezt a feltételezést nem szabad eleve üggyöntőnek elfogadni. Csupán az a biztos, hogy a forinthitelek kamatait olyan magasra tették a pénzintézetek, hogy a jóval alacsonyabb kamatokkal terhelt „deviza alapú hitelek” kedvezőbbnek tűntek fel a lakosság szemében. Azaz nem azért választották az adósok a „deviza alapú hiteleket”, mert azok összességében olcsóbbak voltak, hanem azért, mert a bankok ezt láttatták az adósokkal. A banki termékek értékesítésére vonatkozó vásárlói döntéseket eleve befolyásolták, illetve a nem elégséges tájékoztatás során az adósok nem feltétlenül hozhattak megalapozott döntéseket.*
- *A hitel-kalkulátorok adatai teljesen indifferensek, hiszen a „deviza alapú hitelek” során a quasi pénzváltásból származó árbevétel nem tartalmazza a THM, így az egész kalkulációs folyamat hamis. Ráadásul e kalkuláció megtagadta a professzionális hitelező futamidőre vetített előrejelzéseit. (lásd: C-186/16. Andruicic-ügy ítélete)*
- *Szintúgy hamis a GVH általános érvelése, mely szerint magánszemélyek választhatnak deviza- és deviza alapú hitelek között, mivel a kereskedelmi bankok döntő többsége nem nyújtott deviza hitelt belföldi magánszemélynek, ugyanis azok jövedelme nem keletkezett devizában és a jövedelem nem nyújtott fedezetet a forint elértéktelenedéséből eredő kockázatokra.*
- *A hitelezők szerződésai és ÁSZF-je nem ad semmilyen tájékoztatást a deviza alapú hitelek jellemzőiről, csupán az árfolyamkockázatra koncentrálnak. Ennél fogva az ÁSZF és maga a szerződés megtéveszti az adóst, aki nem ismerheti fel az ügylet lényegét.*
- *A PSZÁF elemzései sem lehetnek üggyöntők, pláne úgy, hogy a deviza alapú hitelezés de facto és de jure létét nem is vizsgálja.*

FX-swap ügyletek:

A GVH ismertette az un. FX-swap ügyletek lényegét, azonban ez egy kívülálló számára csaknem annyira érthetetlen, mint az alábbi MNB álláspont, melyet Páles Judit és Mák István tett közzé egy internetes fórumon az általuk készített tanulmány kapcsán:

„FX-swap ügyleteket azért köt a hazai bankrendszer egésze, mert mérlegben belül a devizaeszközök állománya meghaladja devizaforrások állományát (mérlegben belül nyitott pozíció keletkezik), emiatt a devizakihelyezések egy részét forintforrásból finanszírozzák.

Egyedi, illetve mikroszinten az FX-swapok szerepét csak bizonyos feltevések mellett lehet levezetni könyvelési tételek mentén. Az alábbi részletesebb levezetés arra az esetre vonatkozik, ha a deviza alapú hitelek nyújtását követően a hitelfelvevő ügyfél más bankhoz utalja át a felvett hitel összegét.

A kérdéshez kapcsolódóan a lépések részletesebben a következőképpen írhatóak le:

1. Deviza alapú hitelek nyújtása (illetve az összeg átutalása) esetében a bank mérlegében összességében annyi változás történik eszköz oldalon, hogy a devizakövetelések emelkednek a hitel összegével (Ez a bank mérlegében az aktuális forintárfolyamon átszámítva jelenik meg), míg a likvid eszközök (számlapénz, készpénz) ugyanezzel az összeggel csökkennek. Ezen belül két esetet érdemes megkülönböztetni annak függvényében, hogy milyen formában történik a folyósításhoz szükséges forintlikviditás biztosítása az ügyfél számára.

- Az egyik lehetőség, hogy a bank mérlegén belül a deviza likvid eszközök csökkennek azzal az összeggel, amilyen összeget az ügyfélnek folyósít. Ezt követően az ügyfél javára a devizaösszeget forintra váltja egy harmadik szereplővel (az azonnali devizapiacra) kötött ügylet révén a hitel folyósításakor. Ez utóbbi tranzakció azonban a bank mérlegében nem jelenik meg.

- A másik lehetőség, hogy a bank mérlegében a forint likvid eszközök csökkennek az eszköz oldalon, vagyis lényegében maga a bank „köti meg” implicit módon a fenti ügyletet az ügyféllel (konverzió).

A fenti lépéseket figyelembe véve hitel nyújtásakor a bank mérlegében eszköz oldalon az első esetben összességében annyi változás történik, hogy a devizakövetelések emelkednek, míg a deviza számlapénz csökken, míg a másik esetben a devizakövetelések emelkednek, a forint számlapénz csökken.

2. Az FX-swap szerepének levezetéséhez azonban figyelembe kell venni azt is, hogy a **hitelkihelyezések egy részét a bankok forint forrásból finanszírozzák, a folyósításhoz szükséges likviditást annak révén biztosítják.**

- Az első esetben forintbetétekből származó forintlikviditást devizára kell váltania banknak, amit aztán egy ellenkező irányú spot ügylettel forintra vált az ügyfél javára a fent leírtaknak megfelelően. A forintlikviditás devizalikviditásra való konvertálására lehetőséget teremt az FX-swap spot lába. Az FX-swap spot lába a bank mérlegén belül jelenik meg. Ha ezt is figyelembe vesszük, akkor a következő történik: a bank forinttartozása nő a forrás oldalon, az elszámolási számla eszköz oldalon a forintbetét elhelyezésből adódóan, majd a bank forintszámlája csökken a devizaszámlája nő az FX-swap spot lábának köszönhetően az eszköz oldalon, majd a hitel nyújtást követően csökken az devizaszámlapénz, emelkedik a devizakövetelés; így összességében devizakövetelés áll szemben forinttartozással. Az ebből adódó árfolyamkitettséget pedig az FX-swap termin lábán keresztül fedezi le a bank. Az FX-swap termin lába mérlegben kívüli tételként jelenik meg. Így az FX-swap a szükséges devizalikviditás biztosításában és az árfolyamkockázat fedezésében is szerepet játszik.

- A másik esetben a forintbetét elhelyezésből adódóan a forint számlapénz nő eszköz oldalon, a forinttartozás forrás oldalon, majd a hitel nyújtását követően összességében a forintszámla csökken, a devizakövetelés emelkedik, így ebben az esetben is devizakövetelés áll szemben forinttartozással. A banknak az ebből adódó árfolyamkitettséget le kell fedeznie: ezt szintetikus határidős pozíció előállításával végzi. Vagyis köt egy FX-swap ügyletet, amelynek spot lábát egy azzal ellenkező irányú azonnali devizapiaci (spot) ügylettel semlegesíti. Az FX-swap mérlegben kívüli lába pedig fedezi az árfolyamkockázatot. Ilyenkor az FX-swap ügylet az árfolyamkockázat fedezésében játszik szerepet.

Ha a hitelfelvevő ügyfél ugyanazon bankhoz tartozó partner betétszámlájára utalja át a felvett forintösszeget, akkor emiatt (forint)likviditási igény nem jelentkezik, de devizakövetelés áll szemben forinttartozással mérlegen belül, az ebből származó mérlegen belüli nyitott devizapozíciót szintén fedezni kell. Ezt szintetikus határidős pozíció előállításával éri el a bank: az FX-swap termin lába biztosítja a fedezést (ami mérlegen kívül jelenik meg), míg az FX-swap spot lábát ellentétes irányú azonnali devizapiaci ügylettel semlegesíti.”

Azaz, maga az MNB tanulmánya is elismeri, hogy egyedi szinten, kölcsönszerződésre lebontva lehetetlen kimutatni, a konkrét kölcsön mögött volt deviza ügylet vagy sem. Így előfordulhat az, hogy az FX-ügyleteknek semmi köze nincsen a „deviza alapú hitelekhez”, mivel ténylegesen forintforrásból forintot folyósít a pénzügyintézet, azonban a mérlegében ezt már egy másik, nem valós ügyletként tünteti fel.

Tekintettel arra, hogy a kölcsönszerződés elemeivel ok-okozati összefüggésben álló magatartás nem lehet titkos egyik szerződő fél előtt sem, így az FX-swap ügyletek valós tartalmát sem lehet banktitokként kezelni, vagy amennyiben ezt a pénzügyintézet így gondolja, a feleknek a valós viszonyok keretei között kell elszámolniuk egymással. A szerződés és annak teljesítése körében pedig csak az bizonyos, hogy meghatározott kamatteher mellett a bank forintot folyósított és semmilyen deviza váltási tevékenységet nem végzett.

Az interneten közzétett tanulmányok sora megegyezik abban, hogy tényleges banki tevékenységként ismerik el a derivatív swap ügyleteket. Abban is egyezik az összes álláspont, hogy ezeknél az ügyleteknél a bank tőzsdén kívül köt egy deviza csere ügyletet. Ez azonos devizák közötti, kettő darab, egy időben megkötött, de két ellentétes irányú Olyan, mintha CHF-t váltanának HUF-ra, de előre megállapodnak abban, hogy egy idő múlva vissza is váltják ugyanezt CHF-re. Az ügylet során követelések és jogosultságok keletkeznek, de tényleges pénzmozgás nincsen. Tulajdonképpen az sem ellenőrizhető, hogy a másik szerződő fél rendelkezésére áll-e egyáltalán a szükséges, ügyletben szereplő CHF. Az ügylet azt eredményezi, hogy a pénzügyintézet csak egy „különbözetet” fizet majd, és azt is csak a visszaváltás pillanatában az érvényben lévő kamatok mértékei közötti különbségre.

A www.creditaustria.hu oldalon 2017-ben megjelent írás ezzel kapcsolatosan az alábbiakat emelte ki:

„Ezzel dupla hasznot tud realizálni. Övé a most említett kamatkülönbözet, az árfolyamkockázatot pedig áthárítja és megfizetteti az adóssal. Ez a CHF és HUF közötti holtbiztos kamatkülönbözet az utóbbi években 7-8% extra kamatnyereséget hozott a bankoknak. És ez csak egy spekuláció eredményéből adódott, a betétesek pénzének kihasználásával. A spekuláció negatív hatását (időközbeni árfolyamkockázat) pedig az adós kénytelen fizetni. Szakmai nyelven ezt derivatív swap ügyletnek nevezik, és bárki csinálhat ilyet, ha néhány ügyleti feltételnek megfelel. Igaz, hogy ebben az esetben a vállalkozó mivel a saját pénzével dolgozik, nem tud áthárítani árfolyamkockázatot senkire. Ezért a végén egy tisztességes nyereség nagyságrendnél marad. Így áll elő az a groteszk helyzet is, hogy a legnagyobb ismert tőzsdeguruk sem tudnak nagyobb nyereségeket realizálni a bankoknál. Ez pedig csupán abból ered, hogy nekik sincs kire áthárítani az esetleges árfolyamkockázatokat.”

Természetesen ez is csak egy álláspont, azonban az összes tanulmány, okfejtés alapján felvetődik néhány kérdés:

1. A kölcsönszerződés során miért ejtik tévedésbe az adóst, hogy neki svájci frankot folyósítanak, és a szerződések, avagy az ÁSZF miért nem ismerteti a swap ügyletek lényegét, melyek állítólag a kölcsön alapját képezik.

2. *Ha a bank köt ugyan ilyen swap ügyleteket, azok vajon milyen ok-okozati összefüggésben állnak a tényleges kölcsönszerződéssel? Miért kell eleve valónak elfogadni azt a banki álláspontot, hogy ő „deviza alapú hitelt” nyújtott, és nem forint hitelt?*
3. *Miért kizárt az eleve, hogy a forint forrás terhére forintban nyújtja a bank a hitelt, csak utólag ezt másnak nevezi el?*

Mellékelten csatolom a családom által a K&H Bank ellen indított per első- és másodfokú ítéletét, melyből világosan és egyértelműen az látszik, hogy a 93/13/EGK tanácsi irányelvből fakadó hivatalbóli eljárási kötelezettség nem volt képes az eljárásjogi szabályokat áttörni és a professzionális bíróságok már a 6/213. PJE határozat megszületése előtt sem voltak képesek az uniós jog alkalmazására.

Változás csak 2011-2012 között állt be, amikor a nemzeti bíróságok már tömegével másolták egymás ítéleteit a vételi- és eladási árfolyamok alkalmazásának tisztességtelensége kapcsán.

Így jutunk el a Kásler-ügy alappereihez, mely gyönyörű leképzése a Kúria önkényének:

~ ~ ~

II. A Békés Megyei Bíróság előtti 5.P.20.360/2010. sz. alatti elsőfokú eljárás

A csatolt anonimizált ítélet rendelkező része szerint a kölcsön összegének és az adósok terheire vonatkozó indexálás kapcsán észlelt semmisségi okot. Alapvetően csak az eladási árfolyam alkalmazását találta tisztességtelennek.

A 2011. december 8. napján kelt elsőfokú ítélet meghozatala előtt a megyei bíróság a iura novit curia elve alapján képes volt alkalmazni a 93/13/EGK tanácsi irányelvet és ismerte a releváns EUB döntéseket is.

Ehhez képest meglepő, hogy a C-618/10. sz. alatti EUB döntésben foglaltak figyelmen kívül hagyásával merte érvényessé nyilvánítani a fogyasztói kölcsönszerződést oly módon, hogy

- ❖ *egyes általános szerződéses feltételek semmisségét deklarálta, de nem foglalt állást a szerződés egészének semmissége felől,*
- ❖ *az eladási árfolyamokat „kicserélte” a vételi árfolyamokra, így az alkalmazott árfolyamokat „egyneművé” tette, mely valójában meghagyja az indexálást a szerződésben, csak a vételi- és eladási árfolyamok különbségéből eredő marzstól fosztja meg a hitelezőt,*
- ❖ *az árfolyamkockázat fennmaradt, illetve a devizában kirótt pénztartozás is.*
- ❖ *a bíróság az irányelvet nem alkalmazta a jogvitában, valójában az uniós jog egészét rekesztette ki a jogvitából, ezzel kétségbe vonta az EU alapszerződéseit.*
- ❖ *A rPtk. 231.§ (2) bekezdését alkalmazta az adósi kötelezettség teljesítése kapcsán, azonban messze elkerülte azt a lényegi kérdést, hogy az egyedileg megtárgyalt forint összegből milyen árfolyammal számolták ki a devizában kirótt pénztartozást.*

III. A Szegedi Ítéltábla előtti Pf.I.20.052/2012. sz. alatti másodfokú eljárás

A másodfokú döntés – érdemét tekintve – az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A határozat kelte 2012. április 26.

- Az ítéltábla nem volt hajlandó alkalmazni az irányelvet és a releváns EUB döntéseket, ezzel eloldotta magát az uniós jog hatályától, és az alkalmazandó anyagi jog tekintetében önkényessé vált.
- Érdekes az indokolás utalása az Alkotmánybíróság 32/1991. (VI.6.) sz. alatti határozatára ([32/1991. \(VI. 6.\) AB határozat \(jogiportal.hu\)](#))
- „A már megkötött szerződések tartalmának utólagos, jogalkotói (közjogi) eszközökkel való megváltoztatása az ilyen jogszabály alkotmányosságát veti fel, ezért a törvényhely alkotmányos értelmezését az Alkotmánybíróság a 32/1991. (VI.6.) AB határozatában fejtette ki. Rögzítette, hogy a Ptk. 241. §-a alapján indult perben a bíróság feladata egy-egy konkrét szerződés megbomlott egyensúlyát helyreállítani. „A társadalmi méretű változásoknak a szerződések nagy tömegét azonosan érintő következményeit azonban az egyes peres eljárások keretei között nem lehet célszerűen megoldani, itt már indokolt, hogy a törvényhozás dolgozzon ki általános megoldást.” – mondja az ítéltábla jogerős döntésének indokolása.
- Csakhogy az 1991-es AB döntés nem vehette figyelembe azt, hogy Magyarország 2004-ben csatlakozik az Európai Unióhoz, és annak joga a magyar jog részévé válik.
- Megdöbbentő, hogy egy 2012-es ítéltáblai határozat leragad az EU-csatlakozás előtti szakmai szinten.
- A tábla szerint: „A devizaalapú hitel **forint hitel, értékállandósági kikötéssel**: az adós mindig az aktuális devizaárfolyam átszámításával (és nem „átváltásával”) köteles törleszteni a forinthitel tartozását. Az ebből fakadó árfolyamkockázatot az adós viseli; nem tisztességtelen, nem érvénytelen a szerződés, ha az adós a résztörlesztéskor a folyósításkori árfolyamhoz képest eltérő aktuális devizaárfolyam átszámításával (de nem „átváltásával”) köteles törleszteni a forint hitelét.”
- Illetve: „A bank részéről devizaalapú kölcsön esetén akkor tisztességes a kikötés, ha a folyósítás és a törlesztés elszámolása **egynemű devizaárfolyam alkalmazásával** történik, azaz a folyósításkori és törlesztéskori devizaárfolyamot egyaránt vagy vételi, vagy egyformán eladási, vagy középárfolyamon számolják”.
- Valójában a tábla helyesen ismerte fel az értékállandósági kikötés lényegét azzal az apró hibával, hogy nem jogosult behelyettesítésre, így a szerződés egészében válík teljesíthetlenné. Ezt a Kúria fel is ismeri majd!

IV. A Kúria előtti Gfv.VII.30.160/2014. sz. alatti felülvizsgálati eljárás

A Kúria előzetes döntéshozatali kérelemmel élt, és az előterjesztése a Bizottság előtt ismert. Úgyszintén a C-26/13. sz. alatti döntés. A Kúria tisztában volt az alábbiakkal:

- a) A vételi- és eladási árfolyamok alkalmazásának tisztességtelensége miatt a feltétel semmissége folytán az egész szerződés teljesíthetlenné válik.

- b) *A C-618/10. sz. alatti Banco Espanol-ügy ítélete alapján a nemzeti bíróságot nem illeti meg semmilyen jog egyéb feltétel behelyettesítésére.*
- c) *A szerződéskötési autonómiát tiszteletben tartotta.*

A meghozott kúriai felülvizsgálati döntés már szöges ellentétben állt az EUB ítéletével, és az irányelvvél:

- *A másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet megváltoztatta úgy, hogy az összes olyan szerződéses rendelkezést semmisnek deklarálta, mely a vételi vagy eladási árfolyamokat alkalmazta.*
- *Ezen túlmenően nem helyettesített be semmilyen egyéb feltételt.*
- *Az ítélet indokolása is a res judicata része, így az indokolásban szereplő jogi értékelés vált contra legemmé.*
- *Ugyanis a Kúria nem mondta ki az egész szerződés érvénytelenségét, habár az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében ezt már valójában szükségszerűnek érezte.*
- *Az azonban igaz, hogy a tisztességtelen feltételek elhagyása utáni jogi állapot (teljes érvénytelenség) nem követeli meg a külön bírósági ítéletet (jogi tény a semmisség), azonban a szerződés teljes érvénytelensége deklarálásának hiánya további jogvitához, jogbizonytalansághoz vezet, így sérült a teljes érvényesülés és a hatékony jogvédelem elve.*
- *„A felülvizsgálati kérelemmel támadott jogerős ítélet meghozatalát követően az EU Bíróság a C-618/10. számú Banco Espanol-ügyben hozott ítéletében egyértelműen akként foglalt állást, hogy a nemzeti bíróságoknak nincs lehetőségük a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása esetén a szerződési feltételek módosítására, kiegészítésére. (Ezt a jogértelmezését az EU Bíróság a C-488/11. számú Brusse-ügyben hozott ítéletének 60. pontjában is megerősítette.) **Az EU Bíróság a C-618/10. számú Banco Espanol-ügyben hozott ítélete ugyanakkor jelen ügytől részben eltérő tényállás mellett született.**”*
- *A Kúria a fentiekkel korlátozta az EUB döntésének hatályát, holott a hasonlóság követelménye fennállt, ugyanis a behelyettesítés tilalma nem a peres jogviták tényállásától függ, hanem az irányelv által elérni kívánt céltől. Márpedig ez a visszatartó erő alkalmazásának szükségessége, etc.*
- *„A hivatkozott ügyben ugyanis a tisztességtelennek talált szerződési feltétel elhagyásával a szerződés egyéb rendelkezései teljesíthetőek voltak.” – mondta ki az ítélet, csakhogy ez nem igaz. Ugyanis a rPtk. 231.§ (2) bekezdés alapján nem számítható ki a HUF-ból a CHF. Ez egy szimpla hazugság.*
- *Másfelől a Kúria az EUB ítéletét csonkította, ugyanis a diszpozitív norma behelyettesíthetőségét a Bíróság nem általánosan, hanem csak szűkített körben, bizonyos feltételek esetében tette lehetővé. És ez a fogyasztót érő azon kifejezetten hátrányos következmény, mely abból fakad, hogy a teljes semmisség esetében egyösszegben kelljen visszafizetni a kapott összeget. Mivel a Kúria nem a teljes semmisséget állapította meg, szóba se kerülhetett egy diszpozitív norma behelyettesítése.*
- *A Kúria a teljes és részleges semmisséget folyamatosan keverte ítélkezési gyakorlatában.*
- *A Kúria egyszerűen nem kíváncsi a fogyasztó álláspontjára a jogvédelem hatályát illetően.*
- *A Kúria a szerződés tartalmát valójában mégis módosította az indokolásban rögzítettek szerint:*

A fent kifejtetteknek megfelelően a szerződés tartalma az alábbiak szerint módosult:

I.1. pont második mondata:

„A kölcsön összegének Devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes MNB hivatalos devizaárfolyamon történik, melyről az Adósokat a Hitelező a folyósítási értesítő megküldésével tájékoztatja.”

III.2. pont alábbi rendelkezései:

„Az egyes fizetendő törlesztő részletek forint összegét az esedékesség napját megelőző napon érvényes hivatalos MNB deviza árfolyamon határozza meg.

A Hitelező az első törlesztő részlet folyósítás napján érvényes, a hivatalos MNB deviza árfolyamon számított Deviza összegéről a folyósításról szóló értesítő megküldésével tájékoztatja az Adósokat.

A Hitelező az MNB által alkalmazott hivatalos deviza árfolyam, a hirdetményben közzétett hiteldíj változása esetén a megváltozott hiteldíj és a még hátralevő futamidő alapján havonta jogosult meghatározni az Adósok által fizetendő törlesztő részlet összegét.”

Azaz, a Kúria megszegte mégis a C-618/10. sz. alatti ítéletben foglaltakat.

V. A 2/2014. PJE határozat

[2/2014. számú PJE határozat | Kúria \(kuria-birosag.hu\)](#)

A Kúria az uniós jogot a jogegységi határozatával írta felül – teljesen tudatosan és egyenes szándékkal. A kúriai tanács elnöke 2023. március 15-én a legmagasabb fokú állami kitüntetést vehette át ezért: [Állami kitüntetésben részesült dr. Vezekényi Ursula | Kúria \(kuria-birosag.hu\)](#)

*3. A folyósításkor a pénzügyi intézmény által meghatározott vételi, a törlesztésekkor pedig az eladási árfolyamok (különnemű árfolyamok) alkalmazása tisztességtelen, mert ezekkel szemben nem áll a fogyasztónak közvetlenül nyújtott szolgáltatás, így az számára indokolatlan költséget jelent. E rendelkezések azért is tisztességtelenek, mert alkalmazásuk gazdasági indoka a fogyasztó számára nem világos, nem érthető, nem átlátható. A deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésekben szereplő vételi és eladási árfolyamok, mint átszámítási árfolyamok helyett az Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyama válik a szerződés részévé a Ptk. 231. § (2) bekezdésében meghatározott diszpozitív törvényi rendelkezésre tekintettel, **mindaddig, amíg kógens törvényi rendelkezés nem lépett azok helyébe.***

Azaz, a Kúria pontosan tudta, hogy egy kógens normát azért kell megalkotni, hogy annak EUB általi vizsgálatát kivonják az irányelv és az EUB hatálya alól.

Az EUB C-118/17. sz. alatti Dunai-ügyben hozott ítélete

VI. A Dunai-ügy megindítása előtti nemzeti joggyakorlat kérdései a Kúria szemszögéből

A C-26/13. sz. alatti Kásler-ügyben hozott ítéletet és annak tagállami bírósági gyakorlatát bemutattam előző összefoglalásomban. Röviden ismételve a kronológiát:

C-26/13. EUB ítélet	-	2014. április 30.
Kúria 2/214 PJE	-	2014. június 16.
DH1 törvény	-	2014. július 19.
DH2 törvény	-	2014. október 15.

Miután tehát a Kúria megtudta az EUB ítéletéből, hogy csak diszpozitív normát lehetséges behelyettesíteni, és csak az ítéletben foglalt feltételek mellett, korlátok között, 47 nap alatt megszületett az a polgári jogegységi határozat, mely ellentétes az irányelvvel, azonban

- ❖ Részleges semmisség esetére rendelt behelyettesíteni egy normát [rPtk. 231.§ (2) bekezdése], mely segítségével nem lehet kiszámítani a forint összegből a devizában kirótt pénztartozást.
- ❖ Előre tudta, hogy megszületik egy törvény, mely nem a PJE határozatban megjelölt diszpozitív normát helyettesíti majd be, hanem egy újonnan alkotott kógens normát – visszamenőlegesen.
- ❖ A PJE határozat tehát megmondta, hogy lesz egy kógens norma és milyen furcsa, 33 nap alatt meg is született a kézivezérlésű Országgyűléstől.

Az ügy kutatása szempontjából megkerülhetetlen dr. Pomeils András József doktori disszertációja. [Pomeils Andras Jozsef dolgozatv.pdf \(mtak.hu\)](http://mtak.hu)

3.2.1.2. A jogszabályi tartalom szerződési tartalomává válása

Megoszlottak ugyanakkor a vélemények, hogy vajon helytálló-e a Kásler-ügyben kimondott elv, miszerint a diszpozitív szabály – érvényes, eltérő megállapodás hiányában – ex lege részévé válik a maradék-szerződésnek, és erre is tekintettel kell dönteni a szerződés fennmaradásáról. Az egyik álláspont az volt, hogy a jogszabályi tartalom ilyen esetben a szerződés részévé válik; ez az álláspont felel meg a 2/2014. PJE határozat 3. pontjában kifejtetteknek. Ami az eltérést nem engedő, kógens (imperatív) normákat illeti, „[e]z következik ... a régi Ptk. 226. § (1) bekezdésének, a 200. § (1) bekezdés második mondatának, továbbá a 205. § (2) bekezdés második mondatának az együttes értelmezése alapján. Vagyis, ha a jogszabály a szerződés tartalmát kógens (imperatív) módon meghatározza, akkor kizárt, hogy a felek attól eltérő szerződéses rendelkezése a szerződés részévé váljon, hiszen az ilyen kikötés, mint jogszabályba ütköző, semmis, nem válthatja ki a felek által hozzá fűzött joghatást. Ez esetben tehát a szerződést úgy kell tekinteni, mint amely eleve a jogszabály által meghatározott kógens (imperatív) tartalommal jött létre”.

Ami az eltérést engedő, diszpozitív szabályokat illeti, „a diszpozitív szabály ... csak abban az esetben nem válik a szerződés részévé, ha attól a felek egyező akarattal eltértek [rég Ptk. 200. § (1) bekezdés]. Arra tekintettel azonban, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének abban az esetben is érvényesülnie kell, ha a szerződő felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezéstől a diszpozitivitás kereteit sértve tértek el, az adott érvénytelen szerződéses rendelkezés helyébe a jogszabályi diszpozitív rendelkezés automatikusan befűződik a régi Ptk. 200. § (1) bekezdése, valamint 205. § (2) bekezdés második mondata alapján”. 1132 A másik álláspont az volt, hogy a jogszabályi tartalom ilyen esetben – külön jogszabályi rendelkezés hiányában – nem

válk a szerződés részévé. Ami a kógens (imperatív) szabályokat illeti, ugyan „a kógens (imperatív) jogszabályi rendelkezésbe ütköző szerződéses kikötés csupán semmis (nem fűződik hozzá a felek által célzott joghatás), azonban a kógens norma nem válk automatikusan a szerződés részévé, csak akkor, ha jogszabály ezt kifejezetten előírja. Ilyen előírás hiányában ez a jogkövetkezmény a régi Ptk.-ból sem vezethető le. A régi Ptk. 226. § (1) bekezdésének, a 200. § (1) bekezdés második mondatának, továbbá a 205. § (2) bekezdés második mondatának az együttes értelmezése sem tekinthető ilyen kifejezett jogszabályi előírásnak, ez az érvelés az új Ptk. alapján is követhető, mert az új Ptk. 6:60. § (1) bekezdése – miszerint „[h]a jogszabály a szerződés valamely tartalmi elemét kötelezően meghatározza, a szerződés a jogszabály által előírt tartalommal jön létre.” – sem az érvénytelenség speciális jogkövetkezményét szabályozza, hanem a szerződés létezése körében lehet értékelendő”. Ami a diszpozitív szabályokat illeti, „ha a szerződő felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezéstől a diszpozitivitás kereteit sértve tértek el, akkor sem fűződik be automatikusan a kieső érvénytelen szerződési kikötés helyébe a jogszabályi diszpozitív rendelkezés, hiszen a szerződő felek éppen azért kívántak eltérni a jogszabályban foglalt diszpozitív rendelkezéstől, mert az számukra nem volt elfogadható, azzal a feltétellel nem akartak egymással szerződni. A diszpozitív jogszabályi rendelkezés automatikus befűződését ezért a felek e tekintetben érvénytelen szerződési megállapodása is kizárja, kivéve, ha a felek a szerződésükben egyébként azt is előírták, hogy a szerződésük valamely rendelkezésének érvénytelensége esetén (mégis) az adott diszpozitív rendelkezés lép az érvénytelen szerződéses kikötésük helyébe (ún. salvatory Összefoglaló Vélemény, 27. Természetesen abban az esetben, ha a diszpozitív szabály nem egy modellszabály, hanem csak a megállapodás kereteit szabja meg, a felek eltérési szándéka már figyelembe vehető, hiszen ilyen esetben csak a megengedett meghaladó mérték lesz érvénytelen, l. V.2.1.2. pontot. Összefoglaló Vélemény, 27-28. DOI: 10.15774/PPKE.JAK.2021.006 413 clause). Ez utóbbi esetben ugyanis nem feltételezhető, hogy a jogszabályi diszpozitív tartalommal egyáltalán nem szerződték volna”.

Ennek az álláspontnak a képviselői tehát a jogszabályi tartalom szerződéses tartalomává válását csak a teljes érvénytelenség jogkövetkezményeként alkalmazott érvényesség nyilvánítás körében tartották lehetségesnek. Kógens (imperatív) szabály esetén „nincs mozgáster, kifejezett jogszabályi előírás hiányában csak a jogszabályi rendelkezés alkalmazásával jogosult az érvénytelenségi ok kiküszöbölésére”, diszpozitív szabály esetén viszont „lehetősége van a bíróságnak arra, hogy ha a felek az érvénytelenség további jogkövetkezményeinek a levonását kérik, megvizsgálja, hogy milyen módon küszöbölhető ki az érvénytelenségi ok, eltérően a diszpozitív jogszabályi tartalomtól. Ebben az esetben a bíróságnak van mozgáster a tekintetben, hogy az ügy összes körülményére figyelemmel mérlegelje, hogy milyen a diszpozitív rendelkezéstől eltérő saját maga által meghatározott érvényes rendelkezéssel nyilvánítható a szerződés érvényessé. E körben is tekintettel kell azonban lennie arra, hogy a fogyasztó érdekével ellentétes szerződési tartalommal nincs helye érvényesség nyilvánításnak, illetve hogy nem fogyasztói szerződés esetén az érvénytelenséget mindkét fél akaratát nézve lehet kiküszöbölni, tekintettel azonban arra is, hogy az érvénytelenség(i ok) melyik félnek róható fel”. Látható tehát, hogy a második álláspont képviselői a Kúria 2/2014. PJE határozatának 3. pontjában alkalmazott jogértelmezést nem fogadták el.

Furcsa, de ezek szerint igazolt azon aggályom, hogy a Kúria bírát az uniós jog egyáltalán nem érdekelte a kérdés megítélésénél, és olyan magánjogi alapelveken vitatkoztak hosszasan, mely ugyan igen érdekeseek, ám az Irányelvvel nem kompatibilisek. Ugyanis a fogyasztót egyáltalán nem tekintik privilegizált helyzetűnek, így a tényleges érvényesülésen kívül a hatékony jogorvoslat alapelvét sem tartották szem előtt.

Így tehát fel se merült az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállításának igénye!

VII. A C-118/17. sz. alatti Dunai-ügy lényege

Az ügy igen pikáns, ugyanis az elsőfokon eljáró bíró időközben lemondott bírói tisztségéről és fogyasztóvédelmet ellátó ügyvédi praxist folytat. Az ügyet azon bíróra szignálták át, aki jómagamat egyszerűen hazaárulónak bélyegzett, mivel tudomására jutott, hogy az Európai Bizottsághoz fordultam.

A C-118/17. sz. alatti ítélet foglalta össze a feltett kérdéseket, bírói aggályokat:

- 23 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az alapügyre alkalmazandó említett törvények előírják többek között azon kikötéseknek az ilyen szerződésekből való törlését, amelyek lehetővé tették a bank számára a saját devizavételi és devizaeladási árfolyamainak meghatározását, valamint ezeknek a Magyar Nemzeti Bank által az adott deviza tekintetében meghatározott hivatalos átváltási árfolyammal való helyettesítését. A jogalkotó e beavatkozásának következtében meg kellett szűnnie a különböző átváltási árfolyamok közötti különbségnek.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a jogalkotó ezen *ad hoc* jogalkotása miatt **az eljáró bíróság többé nem állapíthatja meg a devizaalapú kölcsönszerződés érvénytelenségét, mivel a beavatkozás megszüntette az érvénytelenségnek okot adó helyzetet**, ami így maga után vonja a kölcsönszerződés érvényességét, következésképpen a fogyasztó továbbra is köteles viselni az árfolyamkockázat okozta pénzügyi terheket. Mivel a fogyasztó pontosan e kötelezettség alól akart mentesülni a bankkal szembeni kérelem benyújtásával, ellentétes lenne az ő érdekeivel, ha a kérdést előterjesztő bíróság érvényesnek nyilvánítaná az említett szerződést.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság szerint nyilvánvaló, hogy a magyar jogalkotó kifejezetten azzal az eredménnyel módosította a kölcsönszerződések tartalmát, hogy azzal a bankok javára befolyásolja az eljáró bíróságok döntését. E bíróság arra keres választ, hogy ezen állapot megfelel-e azon értelmezésnek, amelyet a Bíróság adott a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének.

A 24. pontban hivatkozott bírói aggály a kúriai gyakorlatból fakad. Ugyanis a Kúria számára a diszpozitív vagy a kógens norma olyan változást idézett elő a szerződés tartalmában, mely kizárja az eredeti semmisségi ok vizsgálatát.

A bíróság által feltett kérdések cseppet sem voltak lényeglátóak, ám a hasznos válasz elve érdekében Nils Wahl főtanácsnok roppant óvatosan, de pontosan fogalmazott:

23. A kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy a jogalkotó e beavatkozása miatt az eljáró bíróság többé nem állapíthatja meg a devizában nyilvántartott kölcsönszerződés érvénytelenségét, mivel a beavatkozás megszüntette az érvénytelenségnek okot adó helyzetet, ami maga után vonja a kölcsönszerződés érvényességét, így a fogyasztó továbbra is köteles viselni az árfolyamkockázat okozta pénzügyi terheket. Mivel a fogyasztó pontosan e kötelezettség alól akart mentesülni a bankkal szembeni kérelem benyújtásával, ellentétes volna az ő érdekeivel, ha az eljáró bíróság érvényesnek nyilvánítaná az említett szerződést.

30. Emlékeztetni kell arra, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében megkérdőjelezett nemzeti jogi szabályozás a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet (C-26/13, EU:C:2014:282) következménye.

41. Az alapügyhöz visszatérve, úgy tűnik, hogy az új magyar jogi háttérnek a 93/13 irányelvvél való összeegyeztethetőségét ezt követően újabb előzetes döntéshozatalra utalások keretében megkérdőjelezték.

42. Közelebbről, a 2018. május 31-i Sziber ítélet (C-483/16, EU:C:2018:367), alapjául szolgáló ügyben a Bíróságot többek között arról kérdezték, hogy a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletet (C-26/13, EU:C:2014:282) követően elfogadott magyar jogi szabályozás összeegyeztethetetlen-e a 93/13 irányelv 7. cikkével amiatt, hogy e szabályozás különleges eljárási követelményeket állapított meg az olyan fogyasztók által indított keresetek vonatkozásában, akik a kölcsön folyósítására alkalmazandó árfolyam és a kölcsön törlesztésére alkalmazandó árfolyam közötti eltérésre vonatkozó feltételt és/vagy a kölcsönadó számára a kamatok, díjak és költségek emelését lehetővé tevő egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó feltételt tartalmazó, devizában nyilvántartott kölcsönszerződéseket kötöttek.

43. A Bíróság nemleges választ adott, pontosítva, hogy a vitatott szabályozás nem ellentétes a 93/13 irányelv 7. cikkével, **„feltéve hogy az ilyen szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltételek**

hiányában lett volna”(10). Megjegyzendő, hogy a Bíróság érzékeny volt azon körülményre, hogy a magyar jogalkotó többek között a DH 1 és DH 2 törvény elfogadásával nem csupán a devizában nyilvántartott kölcsönszerződésekben szereplő, árfolyamrést előíró tisztességtelen kikötés tisztességtelen jellegének megállapítását kívánta megkönnyíteni, hanem rövidebbé és egyszerűbbé kívánta tenni a nemzeti bíróságok előtt lefolytatandó eljárást.(11)

60. Fontos hangsúlyozni, hogy ezen ítéletben a Bíróság emlékeztetett azon ítélkezési gyakorlatára,(14) amely kimondja, hogy **főszabály szerint a bíróságnak nincs lehetősége többek között a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján arra, hogy a tisztességtelen kikötést annak tartalma módosítása útján kiegészítse.** A bíróságok kizárólag a tisztességtelen kikötés alkalmazásának mellőzésére kötelesek annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában.

62. Márpedig, eltekintve attól a tényről, hogy léteznek olyan helyzetek, amikor a szerződés fenntartása jogilag nem lehetséges, vannak olyan esetek, melyekben a szerződés megsemmisítése kontraproduktív a 93/13 irányelv által követett, **visszatartásra irányuló célra tekintettel.**

63. **A Bíróság pontosan emiatt enyhítette a szabályt a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletben (C-26/13, EU:C:2014:282). Abban az ügyben olyan szerződésről volt szó, amelynek teljesítése az érvénytelen szerződéses kikötések – illetve azoknak jogszabályi vagy rendeleti rendelkezésekkel való helyettesítése – nélkül lehetetlenné vált volna.**

66. A 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet (C-26/13, EU:C:2014:282) alapos olvasatából világosan kitűnik, hogy továbbra is érvényes azon elv, amely szerint a szerződésnek rendszerint fenn kell maradnia a tisztességtelen kikötések megszüntetésén kívüli bármely más módosítás nélkül.

67. **Az ezen elv alóli, ebben az ítéletben szereplő kivétel, amely lehetőséget nyújt arra, hogy a bíróság egy nemzeti jogi szabály útján orvosolja a kikötés semmisségét, annak a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítésével, ennek az ítéletnek az értelmében bizonyos feltételek teljesüléséhez van kötve. Először is az ilyen helyettesítésnek lehetővé kell tennie azt, hogy annak „eredménye[képpen] a szerződés a [tisztességtelen] kikötés elhagyása ellenére továbbra is fennmaradha[sson]”, és „továbbra is kötelező lehe[ssen] a felekre nézve”(16).** Másodsor, abban az esetben, ha a bíróságnak a szerződést egészében meg kellene semmisítenie, az említett helyettesítésnek annak elkerülését kell szolgálnia, hogy a fogyasztót olyan „különösen káros következmények érjék”, [amelyek révén] a szerződés megsemmisítéséből eredő visszatartó erő veszélybe kerülne”(17).

A Bíróság egyértelműen foglalt állást ítéletében és az közvetlen jogi hatállyal bír a nemzeti bíróságra is:

54 Egyebekben pontosítani kell azt is, hogy noha a Bíróság a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletében (C-26/13, EU:C:2014:282, 83. és 84. pont) elismerte, hogy a nemzeti bíróságnak annak érdekében, hogy a szerződést érvényben tartsa, lehetősége van a tisztességtelen szerződési feltételnek a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítésére, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy e lehetőség azon esetekre korlátozódik, amelyekben a teljes szerződés megsemmisítése folytán a fogyasztót különösen káros következmények érhetnék, és ily módon az ez utóbbit büntetné (lásd ebben az értelemben: 2018. augusztus 7-i Banco Santander és Escobedo Cortés ítélet, C-96/16 és C-94/17, EU:C:2018:643, 74. pont; 2018. szeptember 20-i OTP Bank és OTP Faktoring ítélet, C-51/17, EU:C:2018:750, 61. pont).

56 A fenti megfontolásokra tekintettel az első három kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

- azzal nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely az eljáró bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy helyt adjon a kölcsönszerződés valamely, árfolyamréssel kapcsolatos rendelkezésének tisztességtelen jellege miatti megsemmisítésére irányuló olyan kérelemnek,

mint amilyen az alapügyben szerepel, **feltéve hogy az ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen szerződési feltétel hiányában lett volna,**

A C-118/17. sz. alatti Dunai-ügy ítélete 2019. március 14. napján került kihirdetésre. A Kúria joggyakorlatát nem hatotta át, ugyanis a Kúria a mai napig jogot formál az EUB ítéleteinek felülrértelmezésére. A „megértés” és „értelmezés” fogalmait összekeverik. Hogy ebben tudatosság, cinizmus, vagy valamilyen szakmai hiányosság lehetséges fel, nem áll módomban eldönteni. Az eredményt, következményt tekintve azonban teljesen mindegy.

Nils Wahl főtanácsnok utalt indítványában a C-51/17. sz. alatti ügyre, melyet közbevetőleg kell érintenem. Habár a Bíróság arra utalt, a nemzeti jog tartalmát hatáskör hiányában nem vizsgálhatja, Evgeni Tanchev főtanácsnok rámutatott arra:

45. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem lényege az a kérdés, hogy a magyar jogalkotó által a Bíróság Kásler ítélete és a Kúria 2/2014. polgári jogegységi határozata(20) nyomán bevezetett rendelkezéseken, azaz **a DH1 és a DH3 törvényen alapuló kiigazító rendszer felülvizsgálható-e az uniós jog alapján, és megfelel-e annak.**

46. E ponton fontos felidézni, hogy a Bíróság ítéletei azonnali hatállyal rendelkeznek, következésképpen az értelmezett rendelkezés hatálybalépésétől kezdődő hatállyal bírnak,(21) és azokat így az értelmezés iránti kérelemtől határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell, ha egyébként teljesülnek azon feltételek, amelyek lehetővé teszik az említett szabály alkalmazására vonatkozó pernek a hatáskörrel rendelkező bíróságok előtti megindítását.(22)

47. Ezenfelül a Bíróság csak kivételesen, a jogbiztonság védelmét célozva korlátozhatja időben az ítéletének a joghatásait.(23) **A Bíróság a Kásler-ítéletének a joghatásait nem korlátozta időben, és a tagállamok számára ez tiltott.**(24)

63. Mivel a DH1 és a DH3 törvény érinti a szerződési feltételek lényegét (például azt, hogy melyik félnek kell viselnie az árfolyamkockázatot), ellentétben a Bíróságnak az alapeljárás tényállására vonatkozó Kásler ítélete alapján alkalmazandó szankciókkal és eljárásjogi szabályokkal, az ilyen lényeges tényező olyan szorosan kötődik a DH1 és a DH3 törvényre vonatkozó, a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkének,(42) valamint a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvének való megfelelésre vonatkozó követelményekhez, hogy az szinte elválaszthatatlan e követelményektől. Ezenfelül a 93/13 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének olyan értelmezése, amely szerint a DH1-hez és a DH3-hoz hasonló jogszabályok az e rendelkezésben előírt kizárás hatálya alá tartoznak, mentesítené a bírósági felülvizsgálat alól a Bíróságnak a valamely nemzeti jogszabályt vagy gyakorlatot a 93/13 irányelvvel összeegyeztethetetlennek nyilvánító határozatára adott tagállami jogalkotói választ.

64. **Az ilyen értelmezés tehát a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését összeegyeztethetetlené tenné az uniós politikákra vonatkozó azon követelménnyel, amely szerint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 38. cikke értelmében biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét, amely követelmény legalábbis útmutatás a 93/13 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének értelmezéséhez.**(43) **Az ilyen értelmezés továbbá ellentétes lenne a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal, melyet a Charta 47. cikke ír elő**(44), amely az egyénekre olyan jogokat ruház, amelyekre a tagállami bíróságok előtt hivatkozhatnak, ideértve a magánszemélyek közötti jogviták kontextusát.(45)

A Bíróság egyértelmű választ adott, melyet a magyar bíróságok majd torzítanak és valótlan szöveggel idézik az ítéletet:

- 57 A jelen esetben nem vitatott, hogy a DH 1 törvény 3. §-át és a DH 3 törvény 10. §-át a devizában nyilvántartott kölcsönszerződések megkötését követően fogadták el, mivel a nemzeti jogalkotó tisztességtelennek ítélte az árfolyamrészről szóló azon feltételt, amelyet az ilyen szerződések általában tartalmaztak, ezzel összefüggésben pedig úgy határozott, hogy a szerződésekben előírt módon meghatározott árfolyam helyébe a nemzeti bank által meghatározott árfolyam lépjen.
- 58 A Bíróság rendelkezésére álló adatokból kitűnik, hogy **e törvényeket sajátos összefüggésben fogadták el**, amennyiben azok **a Kúria 2/2014. sz. polgári jogegységi határozatán alapulnak**, amelyben e bíróság az árfolyamrészről és az egyoldalú szerződésmódosítási jogról szóló, a devizában nyilvántartott és fogyasztókkal megkötött hitel- vagy kölcsönszerződésekben foglalt feltételek tisztességtelenségéről, illetve vélelmezett tisztességtelenségéről határozott.
- 63 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy ez az irányelv nem alkalmazandó az eladó vagy szolgáltató, valamint a fogyasztó között létrejött szerződésben szereplő azon feltételekre, amelyeket valamely nemzeti szabályozás határoz meg (lásd ebben az értelemben: 2017. december 7-i Woonhaven Antwerpen ítélet, C-446/17, nem tették közzé, EU:C:2017:954, 31. pont).
- 64 Ebből következik, hogy a jelen ítélet fenti 62. pontja szerintiékhez hasonló olyan szerződési feltételek, amelyek kötelező érvényű jogszabályi rendelkezéseket tükröznek, nem tarthatók a 93/13 irányelv hatálya alá.
- 65 **Ugyanakkor a fenti megállapítás nem jelenti azt, hogy valamely más szerződési feltétel – mint például az, amely az árfolyamkockázatra vonatkozik – szintén teljes egészében ki lenne zárva ezen irányelv hatálya alól, vagyis azt ne lehetne ezen irányelvhez mérten vizsgálni.**

A C-51/17. sz. alatti ügy – sajnos – csak az árfolyamkockázati tájékoztatásra (átláthatóság elvének sérelme) koncentrált, így ezt a döntést, értelmezést a később születendő C-260/18. sz. alatti Dziubak-ügy fényében kell alkalmazni!

Visszatérve tehát a Dunai-ügyre:

A magyar bíróságok a C-51/17. sz. alatti ügyet úgy értelmezték át, hogy az EUB nem tartotta irányelvvel ellentétesnek a DH törvényeket, ami egyszerűen nem igaz, hazugság.

Fentiekből kifolyólag a DH törvények kógens szabályai úgy kerültek behelyettesítésre, mely azért nem zárja ki az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállítását, mivel az így előállott állapot „maga az eredeti jogi és ténybeli állapot.”

Illetve a kógens norma eleve kizárja annak jogi lehetőségét, hogy a fogyasztó a C-117/18. sz. alatti ítélet alapján olyan jogot érvényesítsen perben, mely a tisztességtelen feltételektől megfosztott szerződés DH törvények behelyettesítése nélküli állapot helyreállítására irányulna. (Csatolom a Veszprémi Törvényszék erre vonatkozó olyan eseti döntését, mely teljesen tipikus ítélet. Illetve csatolom a Szigetszentmiklósi Járásbíróság friss ítéletét, mely a C-80/21.-C-82/21. sz. alatti ítélet fényében is fenntartja a contra legem jogalkalmazás igényét.)

VIII.A C-118/17. sz. alatti Dunai-ügy tagállami bírői reakciója

A Budai Központi Kerületi Bíróság (BKKB) 21.P.21.528/2019/6. sz. alatti ítélete a fogyasztó keresetét elutasította az EUB ítélet ismeretében:

- a) Az eljáró bíróság figyelmen kívül hagyta azon jogi tény, hogy a vételi- és eladási árfolyamok alkalmazása tisztességtelen és a megdönthetetlen törvényi vélelem kizárja a per korlátai közül annak a vizsgálatát, hogy a szerződés legalább részben érvénytelen.
- b) A bíróság nem érezte fontosnak azt, hogy megvizsgálja, a szerződés megmarad a részleges érvénytelenségnél, vagy a C-26/13. sz. alatti ügy kúriai előterjesztésében foglaltak szerint megdőlt az egész jogügylet. (C-80/21.-C-82/21. első kérdésre adott válasz)
- c) Az ítélet gondolkodás nélkül másolja a 2/214 PJE határozat 3. pontját a rPtk. 231.§ (2) bekezdés diszpozitív normája kapcsán, azonban meg sem kísérli a HUF átszámítását ezzel a normával CHF-re. (lehetetlen művelet)
- d) A DH1 tv 3.§ (2) bekezdésében foglalt kógens norma behelyettesítésével lezártnak tekinti a jogvitát.
- e) Csak és kizárólag az átláthatóság elvének sérelmét vizsgálja.

A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 73.Pf.631.477/2020/16. sz. alatti végzése hatályon kívül helyezte az elsőfokú ítéletet, de indokolása meglehetősen laikus és logikátlan.

[25] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak elsődlegesen a felperest kell felhívni arra, hogy a felmondás jogszerűtlenségére vonatkozó hivatkozását pontosítsa, azaz egyértelműen jelölje meg, hogy mely szerződéses rendelkezések tisztességtelenségét állítja, a 2014. XXXVIII. tv.(DH1) és 2014. XL. tv. (DH2) által rendezett árfolyamrés és egyoldalú szerződésmódosítás folytán felmerült fizetési kötelezettségen túl van-e még olyan -összegerszerűsége is kiható - feltétel, melynek tisztességtelenségére hivatkozik. Határozza meg, hogy a felmondás időpontjában milyen összegű túlfizetést állít, továbbá milyen összegű volt a hátralék a felmondás idején. A felperest fel kell hívni arra is, hogy csatolja a felmondást is.

Elsőként ki kell emelni, hogy a megdönthetetlen törvényi vélelem alapján nem lehet újra vizsgálni, mely szerződéses feltétel tisztességtelen, ugyanis azt a DH1 tv. 3.§ (1) bekezdése már nevesítette. A DH2 tv. 37.§ és 37/A.§ alapján a felperes csak és kizárólag joglemondást fogalmazhat meg a perben, ugyanis olyan keresetet nem utasít vissza a bíróság, mely elfogadja a kógens norma behelyettesítését. Ha a fogyasztó a C-118/17. sz. alatti ítélet alapján kéri az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállítását, akkor a keresetlevelet visszautasítják, vagy érdemi ítéletben utasítják el a keresetet.

A felmondás csatolására vonatkozó felhívás önkényes, ugyanis

- a) *Részleges érvénytelenség esetében a maradék feltételek pacta sunt servanda teljesítendőek.*
- b) *Teljes érvénytelenség esetében a szerződést sem teljesíteni, sem felmondani nem lehetséges.*

- c) *A pernek nem lehet tárgya a felmondás jogszerűsége a fentiek alapján. A C-19/20. sz. alatti BPH SA ügy 97. bekezdésében megfogalmazottak szerinti kioktatásra lett volna szükség.*

Egyértelműen látszik a határozatból, hogy a magyar bíróságok miként vonják el magukat az uniós jog hatálya alól és terelik a fogyasztót az árfolyamkockázati kioktatás sérelme felé, ahol majd vagy elutasítják az igényt, vagy elfogadják, de beletesznek a szerződésbe egy olyan kamatot, mely elegendő mértékben lefedí az árfolyamkockázatot kapcsán elveszített banki hasznot.

Szeretném megjegyezni, hogy a dr. Juhász Krisztina elnök által vezetett tanács fogja majd előterjeszteni a C-472/20. sz. alatti ügyet, majd tagadják meg annak alkalmazását.

A Budai Központi Kerületi Bíróság (BKKB) 21.P.22.614/2020/7. sz. alatti ítélete a fogyasztó keresetét immáron elfogadta – és megszüntette a végrehajtást.

A BKKB az uniós jogot érdemben nem alkalmazta, gyakorlatilag formai okokból szüntette meg a végrehajtást.

A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 73.Pf.630.087/2021/6. sz. alatti végzése hatályon kívül helyezte az elsőfokú ítéletet, de indokolása meglehetősen laikus és logikátlan.

A Budai Központi Kerületi Bíróság (BKKB) immáron a harmadik nekifutásra hozta meg a 21.P.22.614/2020/7. sz. alatti ítéletét, a fogyasztó keresetét ismét elutasította.

[71] Felperes állította a perbeli szerződés teljes és részleges érvénytelenségét, a felmondás jogellenességét.

[74] A bíróság a fentiek alapján megállapította, hogy jelen per megindítását követően a hatályba lépett jogszabályok eredményeképpen a perbeli kölcsönszerződés – jogszabály erejénél fogva – módosult, a perbeli kölcsönszerződés tartalmát a továbbiakban a módosult tartalom alapján kell elbírálni. Érvénytelenségi kifogás határidő korlát nélkül előterjeszthető végrehajtás megszüntetési perben.

A C-118/17. sz. alatti ügyről egy árva szó sem esett az ítéletről, de ugyanúgy nem érdekelte a bíróságot az EUB más releváns ítélete sem.

A Fővárosi Törvényszék 47.Pf.633.330/2022/7. sz. alatti másodfokú ítélete az elsőfokú ítéletet helybenhagyta:

- *Addig presszionálta a másodfok az elsőfokú tanácsot, míg az elvárt ítéletet meg nem hozták.*
- *A törvényszék elérte, hogy az uniós jogot hagyják figyelmen kívül.*
- *A másodfokú ítéletben egy szó sem esik a C-118/17. sz. alatti ítéletről.*
- *A 2022. október 13. napján kelt másodfokú ítélet viszonylag friss. Ekkor már ismert volt az összes releváns EUB ítélet, mely elvezetett a C-6/22. sz. alatti döntésig.*

A fogyasztó a Kúriához fordult felülvizsgálati kérelemmel, ami egy az egyben meg fogja tagadni – szokás szerint – az érdemi felülvizsgálatot, a hivatalbóli eljárást.

Az EUB C-932/19. sz. alatti Kraváczné-ügyben hozott ítélete

IX. A Kraváczné contra OTP-ügy megindítása előtti nemzeti joggyakorlat kérdései a Kúria szemszögéből

Az EUB C-26/13. sz. alatti, illetve C-118/17. sz. alatti ügyekből egyértelművé vált a magyar bíróságok részére is, hogy

- ❖ *Az un. Kásler-védelem egyedi kivételt jelent azon főszabály alól, hogy a fogyasztói szerződés teljes semmissége esetében csak akkor lehet a szerződés keltekor hatályban lévő diszpozitív normát behelyettesíteni, ha ezt a fogyasztó kifejezetten igényeli azért, hogy azon hátrányos következmények alól megóvja a bíróság ítélete, mely az egyösszegű visszaszolgáltatási kötelezettségből fakad.*
- ❖ *A Duna-ügy esetében már ismert volt a DH törvények rendszere, így egyfelől a C-51/17. sz. alatti Ilyés-ügyben kifejtettek szerint a tisztességtelenség vizsgálható a tagállami kógens norma szerződésre és a jogvédelem szintjére kifejtett hatás kapcsán, másfelől hiába született meg a DH törvények kiigazító rendszere, az nem okozhatja azt, hogy a fogyasztót megfoszsják azon jogi és ténybeli állapot helyreállításától, mely a szerződés tisztességtelen feltételtől való megfosztásával áll elő.*

Kraváczné Nagy Tímea képviseletében még 2015. tavaszán indítottam keresetet az OTP Jelzálogbank Zrt hitelezővel és pertársaival szemben a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt. A per tárgya az inkriminált fogyasztói kölcsönszerződések teljes érvénytelenségéből fakadó jogkövetkezmények orvoslása volt, ahol a felperesi fogyasztó azt követelte, hogy a teljes semmisség miatt a hitelező ne követelhesen tőle se ügyleti kamatot, se kamatot, költséget, járulékot.

A PKKB 2.P.52.789/2015/2. sorszám alatt végzésével megtagadta az idézés kibocsátását az illeték meg nem fizetése miatt – holott a fogyasztó az eljárás megindításakor fizetendő illeték kapcsán kért mentességet az előzetes megfizetés alól. A bíróság 2015. június 30-án engedélyezte végül az un. illetékfeljegyzési jogot.

Csak hogy a PKKB gátolni kívánta a fogyasztói jogérvényesítést, így belekötött a Dr. Marczingós Ügyvédi Iroda képviseleti jogosultságába.

Történt ugyanis, hogy a felperesi jogi képviselő – magánemberként, fogyasztóként – felvett deviza alapú kölcsönszerződésből nem eredő banki követelés alól úgy tudott mentesülni, hogy 2012. februárjában 180.-HUF/CHF áron úgy fizette meg a bank vélt követelését, hogy az ügyvédi iroda teljes árbevételét erre a célra kellett fordítania az adók megfizetésére vonatkozó kötelezettség időszakos megtagadása mellett. Az adóhivatal a gazdálkodó szervezetnek minősülő ügyvédi iroda kérelmére nem adott fizetési haladékot, így az ügyvédi iroda felszámolását kezdeményezte az adóhatóság.

A felszámolás elrendelésére úgy került sor, hogy az ügyvédi iroda közben az adóhátralékot képes volt megfizetni az adóhatóságnak, azonban a jogerősen elrendelt felszámolás miatt ez jogilag nem volt lehetséges. Az adóhatszág és az adósnak minősülő ügyvédi iroda így megállapodást kötött, és kérték a felszámolás megszüntetését, melyre csak 2016-ban került sor úgy, hogy kifizetetlen adóhátralék nem maradt.

A jogi képviseletet ellátó ügyvédi iroda tehát azért került felszámolás alá (2012-2016) négy teljes évre, mert egy teljes egészében érvénytelen különszerződés alapján vált kézzel foghatóvá az ügyvédi iroda székhelyeként is funkcionáló ingatlan elvesztése végrehajtás útján. Ez a Chartában rögzített jogok súlyos sérelmét is jelentik.

A PKKB lehetőséget látott abban, hogy a felperesi jogi képviselőt kizárja az eljárásból, hiszen az eljáró bírónak fogalma sem volt az anyagi jogról e körben és azt hitték, a fizetésképtelenségi eljárás megszünteti az ügyvéd kamarai tagságát is. Holott erről szó sem lehetett.

Mivel a PKKB nem volt hajlandó az irányelv rendelkezéseit alkalmazni a perben, és 2016-ban már napi gyakorlat volt az, hogy a DH törvények alapján korlátozták a perben érvényesíthető jogokat, de a felperesi jogi képviselő több panaszt tett az eljáró bíróval szemben, majd úgy tudta kikerülni a PKKB (járásbírósági) hatáskörét, hogy kénytelen volt egy teljesen érdektelen szerződéses feltétel tisztességtelenségének megállapítását kérni:

Felperesi képviselő:

Módosítom a keresetet, kérem annak a megállapítását, hogy a jelen perbeli 2007. június 4-i szerződés közjegyzői okiratba foglalást előíró szerződési feltétele tisztességtelen szerződési feltétel és kérem ezért átenni jelen pert a felperes lakóhelye szerint illetékes és hatáskörrel rendelkező Veszprémi Törvényszékhez a Pp. 23. § (1) bekezdés k) pont alapján.

Szeretném kiemelni, hogy a 2016. október 4. napján megtartott tárgyalás időpontjában minden olyan EUB ítélet a perbíróság rendelkezésére állt, mely alapján dönthetett volna:

- *A megdönthetetlen törvényi vélelem részleges vagy teljes semmisséget eredményez.*
- *Megadhatta volna azt a tájékoztatást, mely a C-26/13. sz. alatti ítéletből fakadó kötelezettség a különösen hátrányos jogkövetkezmények alóli védelem körében.*
- *Vizsgálhatta volna az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállítását.*

A magyar bíróságok azonban – kivétel nélkül – megszüntették azon pereket, ahol a fogyasztó nem mondott le az uniós jogból fakadó jogairól. Ennek alapját a DH2 törvény (2014. évi XL. törvény) jelentette:

37. § (1) E törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (a továbbiakban: részleges érvénytelenség) megállapítását - az érvénytelenség okától függetlenül - a bíróságtól a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek - a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának - alkalmazására is kiterjedően kérheti. Ennek hiányában a keresetlevél, illetve a kereset érdemben - eredménytelen hiánypótlási felhívást követően - nem bírálható el. Ha a fél az érvénytelenség vagy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, úgy azt is meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie.

A jogalkotó több evidenciát is megtagadott:

- a) *Részleges érvénytelenség esetében fogalmilag kizárt az érvénytelenségi ok orvoslása, ugyanis ezt nem csupán az irányelv zárta ki, hanem a magyar jog is a rPtk. 239.§ (2) bekezdése⁶ is. Valamint a rPtk. 239/A.§-a⁷ is.*
- b) *A teljes érvénytelenség esetén közvetlen és azonnali hatállyal bírt a C-26/13. sz. alatti ítélet, így behelyettesítés csak a fogyasztó kifejezett akarata alapján, és csak diszpozitív rendelkezéssel történhetett.*

A DH2 tv. 37.§ ugyan nem határozta meg az érvénytelenség orvoslása kapcsán érvényesíthető jog tartalmát, azonban az alábbi már igen:

37/A. § (1) *Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a bíróság - a 38. § (6) bekezdés szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével - az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítja meg.*

Ezzel a fogyasztók uniós jog alapján érvényesíthető jogát a magyar jogalkotó korlátozta, az irányelv által biztosított jogvédelem szintjét nullára csökkentette. Ugyanis a kereset tárgya csak és kizárólag az un. felülvizsgált elszámolás adatai képezhetette, azaz a DH1 tv. 3.§ (2) bekezdés kógens normájának behelyettesítésével előállt helyzet. Ez pedig kizárta a C-118/17. sz. alatti ítéletben foglaltak teljesítését.

A Veszprémi Törvényszék 4.P.20.899/2017. sz. alatti folytatta az eljárást és valahogy nem szüntette meg a pert. Ennek oka a „kamu” keresetváltoztatás lehetett. Mindazonáltal a megdönthetetlen törvényi vélelem alapján jogkérdést kellett elbírálnia.

A 13. sorszám alatti végzésével az eljáró bíró a felperest, azaz a fogyasztót 50.000.-Ft rendbírással sújtotta, mert nem vett részt a perben személyesen. Ugyan a Győri Ítéltábla Pkf.III.25.649/2018/2. sorszám alatti végzése megváltoztatta az elsőfokú döntést és mellőzte a rendbírást, azonban pontosan jelzi az eset, hogy a magyar bíróságok a perekben nem csak korlátozni igyekeztek az érvényesíteni kívánt jogot, hanem mind a fogyasztót, mind a jogi képviselőket is állandóan – alap nélkül – szankcionálták, megfélemlítették. A chillg effect hatásos általában, kivéve velem és ügyfeleimmel szemben.

Itt kell megjegyezni, hogy a magyar bírói kar a semmisség jogi tényét szándékosan vagy teljesen képzetlenül összekeverte a bizonyításra szoruló tények fogalmával. A semmis megállapításához külön eljáráshoz nincsen szükség, így bírói ítéletet sem igényel a jogi tény deklarálása. Az, hogy valaki erre igényt tart, az jogvédelmi céllal bír. A bíróságok – a Kúriával az élen – kereseti kérelemhez kötik annak figyelembevételét, hogy a DH1 tv. 3.§ (1) bekezdésében foglalt megdönthetetlen törvényi vélelem fennáll. Ha egy fogyasztó nem terjeszt elő a perben ilyen hivatkozást, akkor a bíróságok nem veszik figyelembe ezt aényt.

A bíróságok a semmisség jogi tényének bizonyítását a fogyasztóra hárítják, holott a C-26/13. sz. alatti ítéletből minden magyar bíró tudta, ismerte, miként kötelessége elhatárolni a részleges és teljes semmisséget, mely jogalkalmazási folyamat, nem pedig bizonyításra szoruló tény. Mégis a felperesre terhelik eme vélt kötelezettséget.

⁶ rPtk. 239. § (1) A szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

(2) Fogyasztói szerződés részbeni érvénytelenség esetén csak akkor dől meg, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető.

⁷ rPtk. 239/A. § (1) A fél a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (részbeni érvénytelenség) megállapítását a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását is kérné.

Másrészről – ami a C-51/17. sz. alatti ítélet téves és meg nem engedett értelmezéséből fakad – a kógens norma behelyettesítését lezárt jogi tényként kezelik – csupán az árfolyamkockázati tájékoztatás történeti tényei kapcsán hajlandóak bizonyítást lefolytatni. A bizonyítási terhet rendszerint a fogyasztókra hárítják, holott ez egyfelől nemleges bizonyítást jelent, másfelől irányelvvel ellentétetes. (C-449/13. Ingrid Bakkaus ítélet analógiája)

Az elsőfokú ítélet az uniós jogot nem alkalmazta, sem a C-26/13., sem a C-118/17. sz. alatti ítélet említésre sem került.

X. A Győri Ítéletábla eljárása

Csatolom a Győri Ítéletábla előtti fellebbezési eljárás tárgyalási jegyzőkönyvét, illetve az előzetes döntéshozatal iránti eljárás végzését is, mivel **2019. október 29-én** már számos egyéb releváns EB döntés is rendelkezésünkre állt.

A C-260/18. sz. alatti Dziubak-ítélet kihirdetésére 2019. október 3. napján került sor. Ez a döntés rendelkezett számos olyan jogértelmezés kapcsán, mert irányadóvá vált a későbbi EUB gyakorlatban.

A C-125/18. sz. alatti Moral Guasch-ügyben az ítélet majd csak 2020. március 3. napján kihirdetett, ám Maciej Szpunar főtanácsnok indítványára már 2019. szeptember 10-én napvilágot látott.

C-125/18. sz. Moral Guasch indítvány:

66. Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság általi hivatalból történő felülvizsgálat csak akkor követelhető meg, ha a 93/13 irányelv – 1. cikkében meghatározott – hatálya alá tartozó szerződési feltételről van szó. (30) A 93/13 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének megfelelően azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröznek, ki vannak zárva az irányelv hatálya alól.

67. A Bíróság először az RWE Vertrieb ítéletben (31) pontosította a 93/13 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének értelmében vett „kötelező erejű törvényi vagy rendeleti rendelkezések” fogalmát. A Bíróság e tekintetben emlékeztetett arra, hogy ez a rendelkezés az irányelv hatálya alóli kizáró szabályt tartalmaz, amely azokra a feltételekre vonatkozik, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröznek. (32) E kizáró szabály két feltétel fennállását feltételezi. Egyrészt a szerződési feltételnek törvényi vagy rendeleti rendelkezést kell tükröznie, másrészről e jogszabályi rendelkezésnek kötelező érvényűnek kell lennie. (33)

68. A Bíróság rögzítette, hogy annak megállapítása érdekében, hogy e feltételek teljesülnek-e, a nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy e feltétel a nemzeti jog olyan rendelkezéseit tükrözi-e, amelyek a szerződő felek között azok választásától függetlenül (kötelező jelleggel) alkalmazandók, vagy olyan kiegészítő jellegű rendelkezéseket, amelyek automatikusan, vagyis a felek között létrejött ilyen irányú eltérő megállapodás hiányában alkalmazandók. (34)

69. Így a nemzeti bíróságnak ellenőriznie kell, hogy az alapügy tárgyát képező feltétel a nemzeti jogi szabályozás kógens rendelkezéseit tükrözi-e a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében, (35) figyelembe véve, hogy különösen az ezen irányelv céljára, azaz a fogyasztók védelmére tekintettel az e rendelkezésben foglalt kivételt szigorúan kell értelmezni. (36)

71. Kiindulásként hangsúlyozni kell, hogy – amint az a jelen indítvány előző pontjaiból kitűnik – amennyiben egy szerződési feltétel kötelező érvényű vagy kiegészítő jellegű törvényi vagy rendeleti rendelkezést tükröz, nem merül fel a kérdés, hogy e feltétel a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik-e. Az ilyen feltétel ugyanis egyszerűen nem tartozik az irányelv rendelkezéseinek hatálya alá.

100. E körülmények között azt az álláspontot képviselem, hogy a 93/13 irányelv 8. cikkével ellentétes az, hogy egy nemzeti bíróság alkalmazhassa ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdését annak érdekében, hogy ne értékelje egy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, a szerződés elsődleges tárgyát érintő, világosan és érthetően megfogalmazott feltétel esetleges tisztességtelen jellegét, amennyiben a nemzeti jogalkotó ezt a rendelkezést nem ültette át nemzeti jogrendjébe.

A Moral Guasch-ügy indítványa és ítélete érvelési rendszere alapján is jól látszik, hogy a Kúria és a magyar jogalkotó célja a diszpozitív alkalmazási feltételei – helyett – egy olyan kógens norma létrehozása volt, amire az Irányelv eredeti célja alapján nem volt szükség, és valódi szándék a feltétel tisztességtelenségének Irányelv alóli hatálya kizárása volt. Ehhez szolgált eszközül a kúriai értelmezést és a kormány-bankszövetségi megállapodást törvény alá foglaló kógens szabályozási rendszer megalkotása.

Nils Wahl főtanácsoknak sem véletlenül írta a C-118/17. sz. alatti ügy, Dunai-indítványban a DH törvényekről az alábbiakat:

35. Noha a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem követte meg ezen új jogi szabályozást, annak magyarázata az ilyen jogviták egyszerűsítésének és gyorsításának szándékában rejlik.

Tehát a jogi szabályozás csak a jogvita egyszerűsítésének és gyorsítása szándéka, célja kapcsán fogadható el, de abból a célból nem, hogy a fogyasztó számára a tisztességtelen feltétel elhagyásán alapuló védelem szintjét csökkentsék és az ehhez kapcsolódó teljesszű visszaterítéshez való jogát korlátozzák.

A C-118/17. sz. alatti Dunai-ítélet alábbi pontjai világossá tették, hogy sem a bíróság, sem pedig a jogalkotó nem vonhatja kétsége a 6. Cikk (1) bekezdésének kógens norma jellegét. A különbség “csak” annyi, hogy a nemzeti bíróságok (főleg a nemzeti legfelsőbb bíróság) különleges szereppel felruházott bírói szervek, az uniós jogrend őrei amelynek az eredeti feltétel tisztességtelen jellegét a szerződéskötés időpontjában értékelve az Irányelv alapján, majd a jogalkotó hitelezők védelmét célzó DH kiigazító rendszer intervenciója után, önálló mérlegelési jogkörük és bírói hatalmuknál fogva képesnek kell(ene) lennie arra, hogy a tagállami jog védelmi szintjét gyöngítő rendelkezéseivel szemben az Irányelv szerinti helyes értelmezéssel és félretételi joggal a fogyasztó és a hitelező közötti valódi egyensúlyt biztosítani tudják.

Tehát a jogalkotó védelem szintjét gyengítő aktusai ugyanúgy az uniós jog sérelmét okozzák, mintha a nemzeti bíróság a tisztességtelen feltételek mellőzése helyett a tisztességtelen feltétel módosításával tilos érvényességmegőrző módosítást végez, csak az értékelés szempontja nem a tisztességtelenség, hanem a védelem gyengítésének objektív körülményei, mely a hitelező által jogalap nélkül felszámított összegek, fogyasztók számára való teljesszű visszaterítése megakadályozását célozza. Az EUB szerint a semmis szerződés alapján fennálló elszámolási jogviszony közös alapra hozza az elszámolást, különös tekintettel az indexálási mechanizmus kiesésére, így a kérdés már csak az, hogy jár-e bármilyen kamat a tisztességtelen, semmis szerződést író hitelezőnek.

C-118/17 Dunai ítélet

38 Mindemellert az előzetes döntéshozatalra előterjesztett három kérdés nem magukra az említett jogszabályok által utólagosan a kölcsönszerződésekbe illesztett szerződési feltételekre, hanem e jogszabályoknak a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében az eredetileg az érintett kölcsönszerződésekben szereplő árfolyamra vonatkozó szerződési feltételt illetően biztosított védelemmel kapcsolatban kifejtett hatására irányul.

- 39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az említett 6. cikk (1) bekezdése megköveteli, hogy a tagállamok rögzítsék, hogy a tisztességtelen szerződési feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.
- 40 Jóllehet a magyar jogalkotó úgy orvosolta a hitelintézetek azon gyakorlatához kapcsolódó problémákat, hogy árfolyamrészre vonatkozó szerződési feltételeket tartalmazó kölcsönszerződéseket kötnek, hogy e szerződési feltételeket törvényi úton módosította, miközben a kölcsönszerződéseket érvényben tartotta, az ilyen megközelítés megfelel az uniós törvényhozó által a 93/13 irányelv, és többek között ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének keretében követett célkitűzésnek. E cél ugyanis a felek közötti egyensúly helyreállítása elvileg egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 31. pont).
- 41 Ugyanakkor e 6. cikk (1) bekezdését illetően a Bíróság azt is kimondta, hogy **azt úgy kell értelmezni, hogy egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgyhogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást**; ezen értelmezésnek azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).
- 42 Noha a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok jogszabállyal vessenek véget a tisztességtelen szerződési feltételeknek a fogyasztók és eladók vagy szolgáltatók közötti szerződésekben történő használatának, attól még a **jogalkotó** e vonatkozásban köteles tisztelőben tartani az ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből következő követelményeket.
- 43 Az ugyanis, hogy bizonyos szerződési feltételeket jogszabály útján minősítettek tisztességtelennek és semmissnek, valamint azokat az adott szerződés érvényben tartása érdekében új szerződési feltételekkel helyettesítették, nem fejthet ki olyan hatást, amely gyengíti a fogyasztók számára biztosított – a jelen ítélet 40. pontjában felidézett – védelmet.

C-51/17. sz. alatti Ilyés ítélet visszautalása a Naranjo ügyre:

- 56 Ami közelebről a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését illeti, a Bíróság már megállapította, hogy jóllehet e rendelkezés annak előírását követeli meg a tagállamoktól, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztókra nézve, **ez nem változtat azon, hogy a 93/13 irányelvben a fogyasztók számára biztosított védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele nem módosíthatja e védelem terjedelmét, ennél fogva pedig annak lényegét** (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 64. és 65. pont).

Nyilvánvaló, hogy az a nemzeti bíróság, mely nem képes a fenti értelmezést az ítélkezési gyakorlatban alkalmazni és önálló mérlegelési jogkörében eljárva a DH törvényeket félre tenni, nem képes biztosítani a fogyasztóknak a C-932/19. sz. alatti Kraváczné-ítélet 48. pontjában szereplő jogokat sem.

A Kúria és a jogalkotó célja, hogy a tagállami és uniós jog szerint eredetileg garantált magas szintű, fokozott védelmet, részleges semmisségre rontsa és így közvetetten megakadályozza, hogy a fogyasztó szándékát ki tudja nyilatkoztatni, mely döntő jelentőséggel bír. Tekintettel arra a tényre, hogy a szerződés teljesíthetatlensége esetén a nemzeti bíróság által a C-19/20. sz. alatti BpH SA ügyben az 5. kérdés és az arra adott válasz szerinti tájékoztatás nyújtását követően az Irányelv 6. Cikk (1) bekezdését az EUB úgy értelmezte, hogy az jogokat ruház a fogyasztóra, többek között a behelyettesítéssel szembeni tiltakozás kapcsán is.

C-260/18 Dzuibak ítélet

- 56 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egyrészt a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása következtében a fogyasztó helyzetére gyakorolt, a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletben (C-26/13, EU:C:2014:282) említett következményeket a jogvita időpontjában fennálló vagy előre látható körülményekre tekintettel kell értékelni, másrészt pedig, hogy ezen értékelés szempontjából **a fogyasztó e tekintetben kinyilvánított szándéka döntő jelentőséggel bír.**

Az EUB a C-932/19. sz. alatti ügyben teljesen egyértelmű döntést hozott:

- 38 Márpedig a 2019. március 14-i Dunai ítélet (C-118/17, EU:C:2019:207) alapjául szolgáló ügyben, amely a jelen ügghöz hasonló jogi és ténybeli háttérbe illeszkedik, a Bíróságnak már válaszolnia kellett egy hasonló kérdésre.
- 41 A Bíróság pontosította, hogy a nemzeti jogalkotónak továbbra is tiszteletben kell tartania a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből eredő követelményeket, és hogy az a tény, hogy valamely szerződési kikötést jogszabály útján tisztességtelennek nyilvánították és megállapították a semmisségét, majd az érintett szerződés fennmaradása érdekében felváltották, nem járhat azzal a hatással, hogy gyengíti az ezen irányelv által a fogyasztóknak biztosított, a jelen ítélet 39. pontjában hivatkozott védelmet (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 41–43. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 77–79. pont).
- 42 Végül, ami az eljáró bíróság – a tisztességtelen kikötés fennállása miatt a szerződés egésze érvénytelenségének megállapítására vonatkozó – hatáskörét illetően a tagállamok által támasztott korlátokat illeti, a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza, hogy az eljáró bíróság – azon az alapon, hogy az árfolyamrészre vonatkozó kikötés tisztességtelen – helyt adjon a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapításra irányuló kérelemnek, feltéve, hogy az ilyen kikötés tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne, többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot, aminek vizsgálata az eljáró bíróság feladata (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61–66. pont; 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 44., 45. és 56. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 51. és 52. pont).
- 48 Ezenkívül a Bíróság analóg módon úgy ítélte meg, hogy amennyiben a tisztességtelen kikötésekkel szembeni védelem említett rendszere nem alkalmazható olyan esetben, ha a fogyasztó tiltakozik ellene, a fogyasztónak ahhoz még inkább joga van, hogy tiltakozzon az ugyanezen rendszer alapján a szerződés egészének érvénytelenné nyilvánítása által okozott káros következményekkel szembeni védelem ellen, amennyiben e védelemre nem kíván hivatkozni a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletben (C-26/13, EU:C:2014:282) említett körülmények között, mégpedig abban az esetben, ha a tisztességtelen kikötés elhagyása a bíróságot arra kötelezné, hogy e szerződést egészében érvénytelenítse, ezzel pedig a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek tenné ki, és ily módon a fogyasztót büntetné (lásd ebben az értelemben: 2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 46–48., 55. és 56. pont).
- 51 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a fogyasztóval kötött kölcsönszerződéseket illetően semmisnek nyilvánítja az árfolyamrészre vonatkozó, tisztességtelennek tekintett kikötést, és arra kötelezi a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságot, hogy e kikötést a nemzeti jog hivatalos árfolyam alkalmazását előíró rendelkezésével váltsa fel, anélkül hogy e bíróságnak lehetősége lenne az érintett fogyasztó azon kérelmének helyt adni, amely a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítására irányul, még akkor is, ha az említett bíróság is úgy ítéli meg, hogy e szerződés fenntartása ellentétes lenne a fogyasztó érdekeivel, különös tekintettel az árfolyamkockázatra, amely a fogyasztót az említett szerződés egy másik kikötése értelmében továbbra is terheli, feltéve, hogy ugyanez a

bíróság az önálló mérlegelési jogkörének gyakorlása keretében és anélkül hogy az e fogyasztó által kifejezett szándék elsőbbséget élvezhetne e mérlegelési jogkörhöz képest, meg tudja állapítani, hogy az e nemzeti jogszabályban így előírt intézkedések megtétele valóban lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben az említett fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.

A Győri Ítéltábla Pf.IV.20.150/2021/13. sz. alatti közbenső ítéletében az EUB ítéletének alkalmazását megtagadta:

[32] A másodfokú bíróság kiemeli, az EUB a C-932/19. számú ügyben meghozott ítéletében egyértelművé tette, hogy nem függ a fogyasztó nyilatkozatától, a nemzeti jog említett rendelkezéseit félre kell-e tenni. A jogi és ténybeli állapot pedig helyreállt a DH1 törvény 3. § (2) bekezdése alapján, valamint azzal, hogy az I. r. és a II. r. alperesek a DH2 törvényen alapulóan elszámoltak.

A Győri Ítéltábla képes volt a C-932/19. sz. alatti ítélet tartalma kapcsán valótlanságot állítani, ugyanis:

- *A Perenicova-ügyben hozott ítélet a fogyasztó akaratától a részleges vagy teljes semmisség „választása” nem függ, nem pedig a 48. pontban foglalt „jogvédelem” visszautasításának joga.*
- *A DH1 tv. 3.§ (2) bekezdése alapján nem állt helyre az eredeti jogi és ténybeli állapot.*

Az alperes terjesztette elő fellebbezést, mely alapján a Kúria 2023. április 26. napján tartja meg tárgyalását.

Az EUB C-472/20. sz. alatti Lombard-ügyben hozott ítélete

I. A Lombard-ügy megindítása előtti nemzeti joggyakorlat kérdései a Kúria szemszögéből

A Fővárosi Törvényszék másodfokú bíróságként 2020. nyarán terjesztette elő előzetes döntéshozatal iránti kérelmét. Ennek valós vagy vélt oka az volt, hogy a Kúria és az alsóbb fokú bíróságok nem voltak hajlandó alkalmazni az EUB ítéletek közvetlen és azonnali hatályú értelmezését, hanem a Kúria vindikálta magának a jogot, hogy állandó jelleggel kommentálja, felülértelmezze az EUB döntéseit.

A Kúria Polgári Kollégiumának vezetői egyértelmű szándékot mutatta az EUB ítéletek hatályának korlátozása kapcsán a C-26/13. sz. alatti ítéletet követő időszakban. Képesek voltak rávenni a Kúria teljes polgári kollégiumát arra, hogy az irányelvet sértő 2/2014. PJE határozat megszülethessen.

A Kúrián valaki eldöntötte, hogy létesül egy un. Konzultációs Testület, mely soha nem volt és nem is lehetett a Kúria szervezeti egysége, nem volt ítélkező fórum, nem lehetett tudni, milyen eljárások keretében születtek meg döntések, melyeket ugyan véleményeknek tituláltak, de elvárás volt, hogy az alsóbb fokon ítélkező bíróságok azt jogforrásként kezeljék.

<p>Emlékeztető a Kötelmi jogi Szakmai Műhely 2022. január 10-én tartott megbeszéléséről</p> <p>A megbeszélés megtartásának módja: vállalati skype-értekezlet</p> <p>A megbeszélés ideje: 2022. január 10-én 22-én 13 órától 15 óra 20 percig</p> <p>Jelenlévők:</p> <ul style="list-style-type: none"> dr. Völsegy Balázs István dr. Rozgonyi Anna dr. Márkus Eszter dr. Morvai Ildikó dr. Falueskai Krisztina Kovácsházy dr. Fekete Anna dr. Gyuranez Franciska Zsófia dr. Ferencsin Réka dr. Bencze-Bózsár Stella dr. Hodosy Annamária dr. Csepinszky Andrea dr. Urbán Ildikó dr. Deseő-Bodnár Éva dr. Szabó Kornélia Réka dr. Németh Erika dr. Rainer Lilla Velinskyné dr. Lovas Kinga 	<p><i>Egymást érték ezt követően az általa csak „garázbírói értekezleteknek” tartott fórumok, melyek léte eleve összeegyeztethetetlen a jogállamisági kritériumokkal.</i></p> <p><i>Ezen túl a contra legem, önkényes döntések rendszerszinten irányelvet tagadókká váltak.</i></p> <p><i>Lássunk egy rémisztő példát:</i></p>
--	--

7. A skype értekezlet során felvetett további kérdések:

Az egyik tag felvetette, hogy az adósok újabb hivatkozása szerint az uniós jognak (A TANÁCS 1993. április 5-i 93/13/EGK IRÁNYELVE a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről 8.b. cikk) a tisztességtelen szerződési feltételeket alkalmazó hitelezőkkel szembeni szankciókra vonatkozó szabályai nem érvényesülnek akkor, ha a

szervződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítására kerül a sor, ezért a fogyasztó az eredeti állapot helyreállítását kérheti. A résztvevők egységesen foglaltak állást arról, hogy az irányelvből ez nem következik, a DH tv-ek rendelkeztek az érvénytelenség jogkövetkezményeiről, ezen törvényekkel szembeni EUB döntés sem született.

Tehát, a magyar bírók megállapodtak arról, hogy az EUB semmilyen releváns döntést nem hozott, így továbbra is behelyettesítik a kógens normát és megtagadnak minden egyéb jogérvényesítési lehetőséget a fogyasztóktól.

A Kúria Konzultációs Testületére azért volt szükség, mert a C-186/16., C-609/19. sz. alatti ügyekben hozott ítéletek alapján alappal vetődött fel az átláthatóság sérelme, mely teljes semmisséget okozott, vagy a Lombard szerződéseinek esetében a szerződéses kamat hiánya okozott a nemzeti jog alapján szankciós semmisséget.

Gyorsan kellett valamit tenni, hogy ne érje károsodás a hitelezőket és jogutódjaikat.

A Konzultációs Testület így „módszertanokat” állított fel és arra invitálta a perbíróságokat, hogy a C-618/10. sz. alatti ítélet súlyos megsértésével éljenek az utólagos norma behelyettesítés nem létező lehetőségével, ezzel felszámolva a visszatartó erőt és megsértve az irányelvet.

II. A Fővárosi Törvényszék előterjesztése és a döntés

A hivatkozott C-472/20. sz. alatti ítélet 2022.03.31. napján került kihirdetésre.

[CURIA - List of results \(europa.eu\)](#)

A C-472/20. sz. alatti ügyben a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság dr. Juhász Krisztina vezette tanácsa (73.P.) terjesztette elő előzetes döntéshozatal iránti kérelmét:

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperesi jogelőd és az alperes között 2009. december 4-én megkötött kölcsönszerződést forint alapúnak minősítette és a megkötésig visszaható hatállyal érvényessé nyilvánította akként, hogy az ügyleti forint kamat éves százalékos mértéke 23,07%.

2014. évi XXXVIII. törvény a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről A Kúria 2/2014. számú PJE határozatából származó egyes követelmények érvényre juttatása, valamint a további intézkedések előkészítése érdekében az Országgyűlés a következő törvényt alkotja:

3. Az árfolyamrész rendezése 3.§ (1) A fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével – semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön-, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli. (2) Az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ide értve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.

Az Európai Unió Bíróságának esetjoga:

Az Európai Unió Bírósága
 - C-26/13. számú ügye
 - C-118/17. számú ügye
 - C-260/18 számú ügye

Az előterjesztés indokai:

Az alapügyben a jogerős döntést meghozó, előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíróság szeretné tisztázni a korábbi EUB határozatok tükrében, hogy **a szerződés elsődleges tárgyára vonatkozó érvénytelenség esetén milyen törvényes lehetőségek merülhetnek fel az érintett szerződések érvényessé, illetve hatályossá nyilvánítása esetén.** A kérdést előterjesztő Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság az ügyben a fellebbezési eljárásban olyan határozatot hoz, amely ellen rendes jogorvoslatnak helye nincs, így megfelel az EUMSZ 267. cikkében foglalt feltételeknek.

[showPdf.jsf \(europa.eu\)](#)

A Bíróság 2022. március 31-i Lombard-ügyben (ECLI:EU:C:2022:242) hozott ítélet az alábbiakra mutatott rá:

- 34 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelvet akként kell-e értelmezni, hogy **a nemzeti jog olyan helyzetre vonatkozó diszpozitív szabályának hiányában, amikor valamely szerződés az elsődleges tárgyára vonatkozó feltétel tisztességtelen jellege folytán nem maradhat fenn, az ezen irányelvben foglalt rendelkezések hatékony érvényesülése biztosítható** az érintett tagállam legfelsőbb szintű bírósága által kibocsátott, nem kötelező erejű olyan állásfoglalás útján, amely iránymutatást ad az alsóbb fokú bíróságoknak arra vonatkozóan, hogy e szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása során milyen megközelítést kell alkalmazni.
- 38 Az ítélezési gyakorlatból az is kitűnik, hogy az e legfelsőbb szintű bíróságoktól származó, ilyen szempontokat tartalmazó iránymutatások mindazonáltal **nem járhatnak azzal a hatással, hogy a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságot megakadályozzák egyrészt abban, hogy biztosítsa a 93/13 irányelv teljes érvényesülését azáltal, hogy szükség esetén saját hatáskörében eljárva figyelmen kívül hagyja az azzal ellentétes összes – akár későbbi – nemzeti jogszabályi rendelkezést, ideértve az azzal ellentétes bírósági gyakorlatot is,** anélkül hogy kérnie kellene vagy meg kellene várnia e rendelkezések jogalkotási, bírósági vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő előzetes megsemmisítését, másrészt pedig abban, hogy előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz forduljon (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 61. pont).
- 41 A Bíróság ítélezési gyakorlatából kétségek nélkül kitűnik, hogy ha a szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződést **főszabály szerint teljes egészében semmissé kellene nyilvánítani azt követően, hogy a nemzeti bíróság valamely tisztességtelen szerződési feltétel kihagyása mellett döntött,** a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az, ha a nemzeti bíróság a szerződések jogára vonatkozó elvek alkalmazásával **a tisztességtelen feltételt akként hagyja ki, hogy azt a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével helyettesíti olyan helyzetekben, amelyekben a tisztességtelen feltétel érvénytelenségének kimondása miatt a bíróságnak a teljes szerződés semmisségét kellene megállapítania, és így a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek tenné ki, vagyis ezáltal még a fogyasztó járna rosszabbul** (2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

És ami még fontosabb:

- 50 E kontextusban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélezési gyakorlata szerint a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy **egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely soha nem is létezett, vagyis a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást.** Ennélfogva **egy ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell**

- eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett tisztességtelen feltétel hiányában lett volna** (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).
- 52 Azzal kapcsolatban, hogy a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása milyen hatással van az érintett szerződés érvényességére, hangsúlyozni kell, hogy a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének utolsó fordulata értelmében, **„ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”** (2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 29. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 53. pont).
- 53 Ebben az összefüggésben a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét megállapító **nemzeti bíróságok feladata a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében egyrészt valamennyi, a nemzeti jog értelmében ebből eredő** következményt meghatározni abból a célból, hogy a szóban forgó feltételek ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és másrészt értékelni azt, hogy **az érintett szerződés ezen tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető-e** (2018. február 22-i ERSTE Bank Hungary végzés, C-126/17, nem tették közzé, EU:C:2012:107, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 56 Másfelől, ha a nemzeti bíróság úgy ítéli meg, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben vizsgált kölcsönszerződés a szerződésekre vonatkozó jog értelmében jogilag nem maradhat fenn az érintett tisztességtelen feltételek kihagyása után, és ha nem létezik diszpozitív nemzeti rendelkezés vagy a szerződő felek egyetértése esetén alkalmazható, az említett feltételek helyettesítésére alkalmas rendelkezés, meg kell állapítani, hogy amennyiben a fogyasztó nem fejezte ki a tisztességtelen feltételek fennmaradására irányuló szándékát, **és amennyiben e szerződés semmissé nyilvánítása különösen hátrányos következményeknek tenné ki a fogyasztót**, a fogyasztó védelmének a 93/13 irányelv értelmében biztosítandó magas szintje megköveteli, hogy a nemzeti bíróság **a szerződő felek kölcsönös jogai és kötelezettségei közötti tényleges egyensúly helyreállítása céljából, belső jogának egészére figyelemmel, tegyen meg minden ahhoz szükséges intézkedést, hogy a fogyasztót meg lehessen védeni azon különösen hátrányos következményektől, amelyeket a szóban forgó kölcsönszerződés semmissé nyilvánítása vonhat maga után, különösen pedig attól, hogy az eladó vagy szolgáltató haladéktalanul követelhesse a kölcsön összegét a fogyasztótól** (2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, EU:C:2020:954, 41. pont).

A C-472/20. sz. alatti ítéletből minden tagállami bíróság pontosan megismerte uniós jogi kötelezettségét, mi a feladata a részleges vs teljes semmisség mérlegelése kapcsán. Habár az EUB azóta több ítéletében még tovább részletezte az uniós jog értelmezését, maradjunk csak az ítélet meghozatalának pillanatában. De gyorsan szögezzük le, az EUB ítéletében megadott értelmezést nem csak az ítéletet követően kell alkalmazni, hanem azt mindig is úgy kellett (volna) alkalmazni, ahogyan a Bíróság ítélete szól.

Azt is ki kell emelnem, hogy a C-472/20. sz. alatti ítélet nem az árfolyamkockázatról szól, hanem bármilyen olyan behelyettesítési próbálkozásról, mely tisztességtelen feltételt érint.

III. A Fővárosi Törvényszék jogerős ítélete

A másodfokú bíróság helyben hagyta az elsőfokú döntést, ami

- [1] A bíróság a felperesi jogelőd és az alperes között 2009. december 04. napján megkötött, HIT3221709 számon létrejött kölcsönszerződést forint alapúnak minősítette és a megkötésig visszaható hatállyal érvényessé nyilvánította akként, hogy az **ügyleti forint kamat éves százalékos mértéke 23,07 %**. Kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 52.025 Ft perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 462.419 Ft-ot. Kötelezte a felperest, hogy a JPT631 forgalmi rendszámú, SARRJHLHPYM136559 alvázszámú, 204D2 motorszámú, Rover 75 Tourer 2.0 CDT Crown típusú gépjármű törzskönyvét 15 nap alatt adja ki az alperesnek. Megkereste Budapest Főváros Kormányhivatala XIV. Kerületi Hivatalát (1145 Budapest, Pétervárad út 11-17. - 1590 Bp., Pf. 111.), hogy a JPT631 forgalmi rendszámú, SARRJHLHPYM136559 alvázszámú, 204D2 motorszámú, Rover 75 Tourer 2.0 CDT Crown típusú gépjárműre a felperes Lombard Finanszírozási Zrt. opciós jogát törölje.
- [15] Az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses kikötés miatt érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása körében a **Kúria Konzultációs Testület 2019. június 19-i ülésén elfogadott állásfoglalása nem ellentétes a 93/13/EGK tanácsi irányelvvel az EUB C-472/20. számú döntése értelmében**, azt tehát az elsőfokú bíróság irányadónak tekinthette a jogkövetkezmények alkalmazásakor. Mivel az állásfoglalás ennek egyik lehetséges módjaként említi, hogy a szerződést a bíróság akként nyilvánítja érvényessé, hogy a kirovó pénznemre a forint válik, ezért az elsőfokú bíróság is minősíthette a szerződést forint alapúnak, a felperes ennek mellőzésére irányuló kérelme alaptalan volt. Ez esetben az állásfoglalás szerint az ügyleti kamat az irányadó forintkamattal szerződéskötés kori értékének kamatfelárral növelt mértékével egyenlő. Az állásfoglalás tájékoztatást ad arra nézve is, hogy ha kirovó pénznemre a forint válik, akkor ügyleti kamatként az irányadó forintkamattal (pl. ha szerződésben a devizára irányadó pénzügyi kamattal figyelembevételét kötötték ki, akkor a forintra vonatkozó pénzügyi kamattal, a HUF BUBOR) szerződéskötés kori értékének kamatfelárral növelt mértékét kell figyelembe venni. Ha a szerződésben a felek a kamatfelár mértékét kifejezetten nem jelölték meg, annak mértékét akként kell a bíróságnak kiszámolnia, hogy a szerződéskötés kori meghatározott ügyleti kamattól ki kell vonni a szerződésben kirovó pénznemként kikötött devizanemre a szerződéskötés kori irányadó pénzügyi kamattal (pl.: CHF LIBOR-t). Az így képzett kamatfelárat kell hozzáadni a szerződéskötés napján a forintra irányadó pénzügyi kamattal (HUF BUBOR) mértékéhez. A felperes ez alapján nem volt elzárva attól, hogy a fenti módszerrel levezetett számítást csatoljon, amelyet az elsőfokú eljárásban elmulasztott, a másodfokú eljárásban pedig ezt pótolni már nem tudja.

Gyakorlatilag a Fővárosi Törvényszék letagadta az EUB ítéletének szövegét, hiszen az ítélet így szólt:

- 60 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelvet akként kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság úgy határoz, hogy a kölcsönszerződésben részes felek vonatkozásában – azzal az indokkal, hogy az említett szerződésen belül a szerződés elsődleges tárgyára vonatkozó valamely feltételt ezen irányelv értelmében tisztességtelennek kell nyilvánítani – **helyreállítja azt az állapotot, amelyben a szerződés megkötésének hiányában lettek volna; ha az eredeti állapot helyreállítása lehetetlennek bizonyul, a bíróság feladata gondoskodni arról, hogy a fogyasztó végső soron abba a helyzetbe kerüljön, amelyben akkor lett volna, ha a tisztességtelennek ítélt feltétel soha nem létezett volna.**

Egészen elképesztő az a cinizmus, ahogyan a magyar bíróságok viszonyulnak az EUB ítéleteihez!

